

Viskaritoiminnan yhtenäistäminen ja esiopetusvalmiuksien tukeminen Karkkilan kaupungissa

Meri Misukka, Susanna Pajari

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Viskaritoiminnan yhtenäistäminen ja esiopetusvalmiuksien tukeminen Karkkilan kaupungissa

Meri Misukka, Susanna Pajari
Sosionomi
Opinnäytetyö
Kesäkuu 2020

Meri Misukka, Susanna Pajari

Viskaritoiminnan yhtenäistäminen ja esiopetusvalmiuksien tukeminen Karkkilan kaupungissa

Vuosi

2020

Sivumäärä

67

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksessa 5-vuotiaiden lasten viskaritoiminnan toteutumista ja sisältöä laadullisesta näkökulmasta, sekä miten sitä voitaisiin yhtenäistää kaupungin sisällä. Opinnäytetyössä pohdittiin myös 5-vuotiaiden lasten esiopetusvalmiuksia ja niiden kehittämistä. Opinnäytetyön teoriapohja muodostui 5-vuotiaan lapsen kehityksestä, esiopetusvalmiuksista, varhaiskasvatussuunnitelmista sekä Opetushallituksen selvityksestä (2019) kaksivuotisesta esikoulusta.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jonka tutkimusaineisto kerättiin Karkkilan viskariryhmien varhaiskasvatuksen opettajilta teemahaastatteluiden avulla. Lisäksi tutkimusta varten haastateltiin Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksen vastaavia opettajia. Teemahaastattelun avulla saatiin rajattua tutkimus nimenomaan 5-vuotiaisiin lapsiin sekä viskaritoimintaan, ja avoimilla kysymyksillä opettajat saivat kertoa vapaasti omista näkemyksistään. Aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysiä.

Tutkimustulosten mukaan ryhmien viskaritoiminnassa oli vaihtelevuutta suunnitelmallisuudessa, ajankäytössä, materiaaleissa sekä lasten osallisuudessa. Opettajien näkemykset laadukkaasta varhaiskasvatuksesta 5-vuotiaiden lasten kohdalla olivat yhtenäiset, ja vastasivat hyvin varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018).

Tutkimuksen mukaan Karkkilan varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa viskaritoimintaa tulisi kehittää yhteisten tavoitteiden kautta. Toiminnan suunnitteluun sekä toteutukseen vaaditaan yhtenäisyyttä kaupungin sisällä. Käytössä oleva materiaali kaipaa päivittämistä ja kehittämistä, jotta se tukisi 5-vuotiaiden esiopetusvalmiuksia. Yhteistyökumppanin toiveena oli toimintaa yhtenäistävä vuosikello, josta luotiin oma ehdotelma, teema ja materiaalivinkki lisäyksiin.

Asiasanat: varhaiskasvatus, viskaritoiminta, esiopetus, vuosikello

Meri Misukka, Susanna Pajari

Harmonizing 5-Year-Old Children's Daycare Activities and Supporting Pre-school Learning Skills in the City of Karkkila

Year 2020

Pages

67

The purpose of this Bachelor's thesis was to research the implementation and content of daycare activities for 5-year-old children in early childhood education in the city of Karkkila from a qualitative point of view, and how it could be harmonized within the city. The thesis also considered the pre-school learning skills of 5-year-old children and their development. The theoretical basis for the thesis consisted of the development of 5-year-old child, pre-school learning skills, Early Childhood Education and Care curriculum (2018) and on the Board of Education's report (2019) about two-year pre-school.

The thesis is a qualitative study and the research material was collected from the early childhood education teachers of Karkkila, who have 5-year-old children in their groups, with the help of a thematic interview. In addition for the research, we interviewed Karkkila's responsible teachers of early childhood education. Through the thematic interview, the research was specifically limited to 5-year-old children and their daycare activities. With open-ended questions the teachers were free to share their own views. The material was analyzed using content analysis.

According to the results of the research, there was variability in the group's activities in terms of planning, time usage, materials and child involvement. Teachers' views on quality of early childhood education for 5-year-olds were consistent and well in line with Early Childhood Education and Care curriculum (2018).

Based on this research, the daycare activities for 5-year-old children in early childhood education in the city of Karkkila should be improved through collective goals. Planning the activities and their implementation requires unity within the city. The material in use needs updating and development, so that it supports the 5-year-olds pre-school learning skills. The partner's wish was a year clock which harmonizes the activities among the groups, so proposal of it with themes and material tips was created.

Keywords: Early childhood education, 5-year-old children, pre-school, year clock

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön tausta	8
3	Teoreettinen viitekehys.....	10
3.1	5-vuotiaan kehitys	10
3.1.1	Tunne-elämän kehitys	11
3.1.2	Ajattelu, muisti ja oppiminen	11
3.1.3	Kielellinen kehitys	13
3.1.4	Oman toiminnan ohjaus	14
3.1.5	Motoriset taidot	15
3.1.6	Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus	16
3.1.7	Leikki ja leikkitaidot.....	16
3.2	Varhaiskasvatussuunnitelmat	17
3.2.1	Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma	19
3.2.2	Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma	19
3.2.3	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	21
3.3	Esiopetusvalmiudet	22
3.4	5-vuotiaita koskevat aiemmat tutkimukset	24
3.4.1	Kaksivuotinen esiopetus.....	24
3.4.2	Opetushallituksen selvitys kaksivuotisesta esiopetuksesta	25
4	Aineistoanalyysi	29
4.1	Johdantoa aineistoanalyysistä	29
4.2	Tulokset.....	32
4.2.1	Taustakysymykset	32
4.2.2	Yleiset kysymykset.....	32
4.2.3	Aikataulukysymykset.....	35
4.2.4	Materiaalikysymykset	37
4.2.5	Tulevaisuuskysymykset	40
5	Johtopäätökset.....	41
5.1	Millaista on viskaritoiminta Karkkilan varhaiskasvatuksessa?	42
5.2	Miten 5-vuotiaiden esiopetusvalmiuksia voitaisiin tukea Karkkilassa enemmän? .	45
6	Vuosikello	49
7	Pohdinta	51
7.1	Opinnäytetyön luotettavuus.....	51
7.2	Opinnäytetyön eettisyys	52
7.3	Kehitysideat	53
7.4	Yleistä pohdintaa	55

Lähteet	58
Kuviot.....	62
Taulukot.....	62
Liitteet	63

1 Johdanto

Teimme opinnäytetyötämme yhteistyössä Karkkilan kaupungin kanssa. Karkkila on noin 9000 asukkaan kaupunki Länsi-Uudellamaalla, noin tunnin ajomatkan päässä Helsingistä. Karkkilaa ympäröiviä kuntia ovat Vihti, Lohja, Tammela ja Loppi.

Varsinaisena yhteistyökumppanimme opinnäytetyössä oli Karkkilan kaupungin sivistystoimialan alaisuudessa oleva varhaiskasvatus. Sivistystoimenjohtaja toimii esimiehenä, ja hänen alaisuudessaan toimii varhaiskasvatuksen johtaja. Karkkilan kaupungissa toimii tällä hetkellä varhaiskasvatuksen johtajan alaisuudessa kolme varhaiskasvatuksen vastaavaa opettajaa, joilla kaikilla on kaksi toimipistettä johdettavanaan. Varhaiskasvatuksen vastaavien opettajien alaisuudessa toimii neljä kunnallista päiväkotia ja kolme esiopetuspaikkaa, joista yksi sijaitsee päiväkodin yläkerrassa ja kaksi alakoulujen yhteydessä. Lisäksi kaupungissa toimii kunnallisia ja yksityisiä perhepäivähoitajia, sekä kolme yksityistä päiväkotia. Perhepäivähoitajat, sekä yksityiset toimipaikat jätimme opinnäytetyön ulkopuolelle, rajaten viskaritoiminnan tutkimisen ainoastaan kunnallisten päiväkotien toimintaan. (Peda.net 2020; Moilanen 2020.)

Varhaiskasvatuksen eri toimipisteissä on vaihtelua koon ja rakenteen suhteen, sekä lapsiryhmiä eri toimipisteissä on kahdesta neljään. Ryhmiä, joissa on 5-vuotiaita lapsia tällä hetkellä, on yhteensä kuusi. Kaikki ovat niin sanotusti ”sekaryhmiä”, jolloin samassa ryhmässä on eri-ikäisiä lapsia. Puhtaasti viskaritoimintaan panostavaa ryhmää ei ole tällä hetkellä missään toimipisteessä.

Opinnäytetyömme idea lähti Karkkilan varhaiskasvatuksesta käsin, sillä kentältä kuului pohdintaa viskaritoiminnan erilaisista toimintatavoista eri toimipisteistä. Tätä pohdintaa tuki vastaavien opettajien näkemys aiheesta, josta lähtikin lopullinen ajatus viskaritoiminnan tutkimiseen ja kehittämiseen.

Lähdimme tutkimaan opinnäytetyössämme Karkkilan 5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatusryhmien opettajien ajatuksia viskaritoiminnasta teemahaastattelun avulla, sekä etsimään mitä hyviä ja toimivia käytäntöjä ryhmillä on jo käytössään. Näitä hyviä käytäntöjä lähdimme keräämään vuosikelloa varten, joka voisi jatkossa toimia kaikkien niiden ryhmien toimintasuunnitelmien pohjana, joissa on 5-vuotiaita. Pyrimme löytämään hyviä käytäntöjä kaikilta varhaiskasvatuksen osa-alueilta, ja tuomaan mukaan myös omia opinnoissamme opittuja ja hyväksi koettuja käytäntöjä. Oppiminen tapahtuu yksilöllisesti ja tutkimuksemme tavoitteena on löytää keinoja, joilla varhaiskasvatus tukisi monipuolisesti 5-vuotiaiden lasten oppimista, sekä heidän vahvuuksiensa vahvistamista.

2 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyö käsittelee Karkkilan kaupungin viskaritoimintaa. Opinnäytetyössämme käytämme 5-vuotiaiden lasten kanssa tehtävästä tavoitteellisesta ja esiopetusvalmiuksia tukevasta varhaiskasvatuksesta käsitettä viskaritoiminta. Kuten puhekielessä esiopetuksesta käytetään usein nimikettä eskari, myös viiden vuoden iässä olevista lapsista käytetään usein nimitystä viskari.

5-vuotiaille ei ole Karkkilan kaupungissa erillistä toiminta- tai oppimissuunnitelmaa, vaan jokaisen ryhmän varhaiskasvatuksen opettajat suunnittelevat viskaritoimintaa oman ryhmänsä toiminnan yhteyteen varhaiskasvatustavan, valtakunnallisen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, yksikön toimintasuunnitelman, tiimisopimuksen, viskarivihon, 3-5-vuotias lapsi -kirjaseen, Tiedonsiirto viskarista esiopetukseen -lomakkeen tavoitteiden mukaisesti, sekä omien havaintojensa pohjalta. (Salmela 2020.)

Tarkoituksena oli kerätä tietoa olemassa olevasta toiminnasta, ja sen pohjalta koota, ideoida ja yhdenmukaistaa eri toimipisteissä tapahtuvaa toimintaa Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksen vastaavien toiveen mukaan. Tarve opinnäytetyön aiheelle on lähtöisin Karkkilan kaupungin puolelta, jossa on todettu päivähoitosta esikouluun siirtyvillä lapsilla hyvin erilaisia lähtötasoja työskentelytaidoissa. Keskusteluissa on käynyt ilmi, että viskaritoimintaa järjestävissä ryhmissä käytössä olevat työskentelytavat ovat vaihtelevia ja toisaalta myös vaillinaisia. Toiminnan tueksi on vuonna 2016 tehty Viskaritehtävä-paketti, jonka kaikki 5-vuotiaat tekevät viskarivuoden aikana (Salmela 2020).

Taustatyönä haastattelimme kahta videopalaveriin mukaan pääsyttä Karkkilan varhaiskasvatuksen vastaavaa opettajaa selvittääksemme heidän ajatuksiaan ja toiveitaan viskaritoiminnan suhteen. Noin tunnin mittaisessa hyvin vapaamuotoisessa haastattelussa kysyimme vastaavien ajatuksia viskaritoiminnasta. Esimerkiksi: Mitkä ovat teidän mielestänne tärkeitä asioita huomioida viskaritoiminnassa? Minkälaisia näkemyksiä ja toiveita teillä on viskaritoiminnan suhteen Karkkilan kaupungissa? Avoimien kysymysten avulla vastaavat pystyivät hyvin rennosti ja vapaasti kertomaan omia ajatuksiaan toiminnan suhteen. Haastattelun aikana kirjasiimme omasta mielestämme tärkeimmät asiat ylös. Tätä haastattelua ei lähdetty analysoimaan tarkemmin, sillä tarkoitus oli kartoittaa vastaavien opettajien toiveita ja ajatuksia, jotta saisimme myös itse tarkempaa kuvaa toimeksiannon odotuksista sekä kyseisestä toiminnasta, ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista.

Vastaavien opettajien kanssa keskusteluissa kävi ilmi, että heidän mielestään viskaritoiminta perustuu vahvasti varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteisiin. Viskareiden parissa ykköseksi

nousee kuitenkin tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun. Tärkeiksi osa-alueiksi he mainitsivat myös muun muassa hienomotoriikan, hahmottamisen, sekä ylä- ja alakäsitteiden harjoitteluun. Toiveena olisi luoda Karkkilan viskaritoimintaan yhtenäinen toimintakulttuuri, joka huomioi lapset yksilöinä. Toiminnassa huomioidaan tasoerot, ei ainoastaan tuen tarpeiden kohdalla, vaan myös niin, ettei oppimista ja taitojen kehittymistä myöskään jarruteta. Sopivasti haasteita kaikille, mutta ei liian haastavaa, jotta onnistumisen kokemuksia mahdollistetaan mahdollisimman paljon. ” Sellainen yleinen suunnitelmallisuus kaikessa olisi tärkeää. Tärkeintä ei ole aikuiselle mieluinen lopputulos, vaan lapsen prosessi.” (Mäkinen & Salmela 2020.)

Vahva pienryhmätoiminta, ryhmässä toimiminen, ryhmässä työskentelytaidot ja niiden opettelu ovat myös keskiössä viskareiden toiminnassa. Pienryhmätoimintaa on myös viety kokopäiväiseen suuntaan, mutta vielä monessa ryhmässä se on konkreettista vain toimintahetkien aikana. Esiopetuksessa lasten pitää osata toimia myös isommassa ryhmässä, joten työskentelytaidot isossa ryhmässä olisi myös tärkeitä taitoja harjoitella viimeistään viskariveänsä. (Mäkinen & Salmela 2020.)

Keväällä harjoiteltavista taidoista edettiin keskustelussa esiopetuksessa käytössä olevaan Kuusi askelta kouluun -ohjelmaan, jossa jokainen esioppilas saa kuusi kouluun siirtymistä tukevaa tehtävää yhdessä perheen kanssa harjoiteltavaksi. Esimerkiksi aamutoimista itse huolehtiminen tai päivittäinen repun kuljettaminen. Tästä keskustelusta meille virisi idea samantapaisesta toiminnasta viskareiden kohdalla. Lopputuloksena syntyi idea Viisi askelta eskariin -ohjelmasta, jossa viskarit saisivat viiden viikon ajan eskariin valmistavia tehtäviä, joissa myös huoltajat otettaisiin huomioon. Luonteva tapa olisi edetä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) viiden oppimisen alueen teeman kautta. Idea oli kuitenkin niin suurta suunnittelua ja pohdintaa vaativa, että päätimme jättää sen opinnäytetyön ulkopuolelle erilliseksi kehitysideaksi.

Vastaavien opettajien haastattelun perusteella toiveena oli saada arvokasta tietoa ja opettajien näkemyksiä kentältä, joiden pohjalta voidaan kehittää toimintaa. Keskusteluissa tuli myös ilmi, että Karkkilan varhaiskasvatuksessa on käytössä pedagoginen vuosikello, joka on koettu hyväksi työvälineeksi. Tämän pohjalta syntyi idea, että viskaritoiminnastakin voisi hahmotella vuosikelloa, jonka avulla toimintaa voisi yhtenäistää kaikissa toimipisteissä. (Mäkinen & Salmela 2020). Tartuimme tähän ideaan ikään kuin sivujuonena, sillä päätavoitteena oli kuitenkin tutkia viskaritoiminnan toteutusta Karkkilan varhaiskasvatuksessa.

Tutkimus ja vuosikellon suunnittelu ovat samalla myös pieni askel kohti tulevaisuutta, sillä valtakunnallisesti monessa kunnassa on meneillään vuonna 2018 alkanut kokeilu 5-vuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta. Kokeilun perusteella ex-opetusministeri

Sanni Grahn-Laasonen toivoo päätöksen mahdollisesta kaksivuotisesta esiopetuksesta päätyvän seuraavan hallituksen asialistalle, ja tällöin koskevan tulevaisuudessa myös kaikkia varhaiskasvatuksen paikkoja (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019 a).

Aineisto opinnäytetyöhön on kerätty haastattelemalla Karkkilan kaupungin päiväkodeissa työskenteleviä varhaiskasvatuksen opettajia, joiden ryhmissä on 5-vuotiaita lapsia. Olemme myös tarkastelleet Karkkilan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja tehneet siitä huomioita, jotka koskevat viskari -ryhmissä olevia lapsia.

3 Teoreettinen viitekehys

Teoreettinen viitekehys opinnäytetyössä muodostuu 5-vuotiaan lapsen kehityksestä, varhaiskasvatussuunnitelmista, esiopetusvalmiuksista sekä aiemmista tutkimuksista. Käsittelemällä ensin 5-vuotiaan kehitystä saadaan käsitys siitä, millaisia kehitysvaiheita lapsilla on meneillään viskari-iässä. Samalla se luo pohjaa sille, mitä tulisi huomioida viskaritoiminnassa liittyen lasten kehitykseen. Varhaiskasvatussuunnitelmat luovat pohjan toiminnan suunnittelulle sekä pedagogiselle toiminnalle, joten ne on huomioitava vahvasti viskaritoimintaa suunniteltaessa. Esiopetusvalmiudet heijastuvat myös vahvasti varhaiskasvatuksen linjauksista ja niistä puhuttaessa on tarkoitus tarkastella lasten oppimista sekä sitä, mitä lapsen tulisi osata tai harjoitella ennen esikouluun siirtymistä. Viskaritoiminnasta emme löytäneet aikaisempia tutkimuksia kuin AMK-opinnäytetöiden puolelta, joita emme katsoneet relevanteiksi tähän tutkimukseemme. Mutta nostimme opinnäytetyöhömme hyvin ajankohtaisen Opetushallituksen selvityksen kaksivuotisesta esikoulusta, joka koskee juuri viskaritoiminnassa olevia lapsia.

3.1 5-vuotiaan kehitys

Opinnäytetyössämme on tarkoitus panostaa juuri 5-vuotiaiden kehitykseen sopivan toiminnan kehittämiseen, joten tarkastelemme 5-vuotiaan kehityksen osa-alueita vielä tarkemmin. Varhaiskasvatuksessa on tarkoitus toimia pedagogisesti ja edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018). Havainnointia, ikätasoisien pedagogiikan suunnittelemista ja toteutusta, sekä mahdollisten tuen tarpeiden kartoittamista varten tarvitaan kuitenkin tietoa ja vertailupohjaa siitä, mikä on niin sanotusti normaalin kehityksen mukaista. Kehitysteorioita ja lapsen kasvua ja kehitystä voisi tarkastella ja käsitellä lapsen syntymästä asti, sillä kaikki vaiheet ovat tärkeitä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta. Opinnäytetyössämme kuitenkin rajaamme alueen aiheemme sisälle 5-vuotiaan lapsen kasvuun, oppimiseen ja kehitykseen. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston (2008) oppaan mukaisesti jaamme kehityksen osa-alueet seitsemään eri osa-alueeseen: Tunne-

elämän kehitys, ajattelu, muisti ja oppiminen, kielellinen kehitys, oman toiminnan ohjaus, motoriset taidot, sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus, sekä leikki ja leikkitaidot. Vaikka opas (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008) on opinnäytetyön muihin lähteisiin verrattuna melko vanha teos, niin mielestämme lapsen kasvu ja kehitysvaiheiden osa-alueet eivät ole muuttuneet mihinkään tällä välillä, joten aineisto on edelleen validia ja ajankohtaista.

3.1.1 Tunne-elämän kehitys

5-vuotias on jo hyvin omatoiminen, tasapainoinen ja aktiivinen osallistuja. Hän auttaa mielellään kotitöissä ja ottaa vastuutehtäviä hoitaakseen. 5-vuotias erottaa jo toden ja sadun eron. Hän osaa sopeutua erilaisiin rooleihin ja alkaa ymmärtää, että erilaisissa tilanteissa häneltä odotetaan erilaista käyttäytymistä. Tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen sujuu perustunteiden, kuten pelon, ilon, surun, vihan ja ujouden kohdalla. Tunteita osataan myös jo käyttää ”omaksi hyödyksi”, esimerkiksi esittämällä surullista, jotta saisi haluamansa esineen tai huomiota osakseen. Pelot saattavat olla vielä hyvinkin vahvoja myös kuvitteellisten asioiden suhteen. Kummitukset, möröt ja hirviöt tai kuolema saattavat pelottaa tai mietityttää. 5-vuotias osaa jo usein ilmaista pelkojaan sanallisesti, mutta ne saattavat aikuisen näkökulmasta vaikuttaa vielä joskus irrationaalisilta. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen, Seppänen & Simola 2019, 81.)

5-vuotiaan tunne-elämän kehitystä voidaan tukea antamalla hänen olla oma itsensä, ja huomioimalla temperamenttieroit. Uskomalla lapsen osaamiseen ja kykyihin, ja tukemalla itsetunnon kehittymistä onnistumisten avulla. Kannustamalla lasta pitämään myös puolensa, mikäli lapsi on vielä taipuvainen menemään aina toisten mielen mukaan. Tunnetaitojen opettelu on tärkeää, jotta lapsi oppii tunnistamaan, nimeämään, ilmaisemaan ja hallitsemaan omia tunteitaan, sekä tunnistamaan ja reagoimaan myös toisten tunteisiin. Erilaisista peloista puhuminen auttaa ja helpottaa, sillä se auttaa ymmärtämään ja hälventämään pelkoa. Jos asiaan saa jonkinlaisen selityksen tai ratkaisun, voi pelko helpottaa ja toisaalta vertaistuki aikuiselta tai muilta lapsilta auttaa asian käsittelemisessä. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; MLL 2019.)

3.1.2 Ajattelu, muisti ja oppiminen

Kognitiiviset taidot ovat oleellinen osa oppimaan oppimisessa, on ihminen minkä ikäinen tahansa. Ajattelu, muisti ja oppiminen ovat tärkeitä kognitiivisia toimintoja. Muistitoiminnot erityisesti liittyvät kaikkeen kehitykseen ja oppimiseen. Muisti kerää koko elämän ajan uusia tietoja ja kokemuksia (aistimuistin, työmuistin ja pitkäkestoisen muistin avulla), joista rakentuu ja tallentuu toistensa päälle monitasoinen järjestelmä. Kaikki uusi oppiminen rakentuu siis entisten oppien päälle, mutta oppimistyylit kuitenkin vaihtelevat. Ihminen on moniaistillinen kokonaisuus, ja oppimaan oppimisen kannalta on tärkeää oppia tuntemaan lapsi ja hänen oppimistyylinsä, joka kehittyy ja vahvistuu myös lapsen kasvaessa. Parhaiten

kuulemansa perusteella oppivia ovat auditiivisia, näkemänsä perusteella visuaalisia, kehon tuntoaistien kautta (kirjoittamalla tai piirtämällä oppivia) taktillisia, sekä tekemällä ja kokemalla oppivat ovat kinesteettisiä. Nämä eivät ole kuitenkaan suoraan jaettavissa luokkiin, vaan lapsella voi olla taipumusta oppia useammalla tavalla. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81; Lehtisalo 2016, 4.)

5-vuotiaana lapsi alkaa ymmärtää syy-seuraussuhteita, monimutkaisempia sääntöjä, sekä ajallisia käsitteitä. Hän alkaa ymmärtää jo asioiden välisiä yhteyksiä, sekä hahmottaa menneiden asioiden merkityksen, jolloin hän osaa vertailla nykyhetkeä menneisyyteen. Käsitys omien ajatusten avulla ympäristön muuttamisesta ei ole elää niin vahvaa, vaan 5-vuotias osaa jo pohtia realistisia vaihtoehtoja, ratkaista ongelmia, argumentoida ja esittää omia ideoita. Luokittelutaidot alkavat kehittyä ja lapsi pystyy järjestelemään tavaroita alaluokkiin. Pysyvyyden käsite alkaa hahmottua vähitellen, kuten koko, määrä, tilavuus tai pituus, sekä lapsi muistaa jo 4-5 yksikköä. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81.)

Näitä osa-alueita voidaan tukea huomioimalla lapsen herkkyyksikaudet, ja antamalla lapselle sopivan tasoisia haasteita, tehtäviä ja toimintaa. Mahdollisuus oppia moniaistillisesti, lupa ”mokata” ja saada riittävästi toistoja edesauttaa lasta oppimaan, ajattelemaan uusia vaihtoehtoja ja muistamaan joko hyviä tai huonoja tapoja toimia. 5-vuotias on edelleen pieni ja leikkiminen on tärkeää ja kehittävää kaiken oppimisen kannalta. Monipuolisen leikin mahdollistaminen, tarvittaessa aikuisen tuella, erilaisissa paikoissa tai välineillä sekä erilaisilla kokoonpanoilla luo mahdollisuuden monimuotoiseen ja rikkaaseen oppimiseen. Positiivinen, motivoiva, hyvää toimintaa vahvistava ja palkitseva toiminta luo turvallisen ja onnistumisen kokemuksia tuovan ilmapiirin, joka vahvistaa oppimisenilo ja innon syntymistä ja ylläpitämistä. Tavoitteiden sopiminen yhdessä lapsen kanssa edesauttaa oppimista ja ennakoimista, jolloin lapsi oppii mitä häneltä odotetaan, sekä oppii asettamaan omia tavoitteita. Oppimisympäristön muokkaaminen jokaiselle oppijalle sopivaksi voi olla haasteellista, mutta oppimisen esteeksi muodostuvan hälinän tai levottomuuden poistaminen hyödyttävät kaikkien oppimista. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Paalasmaa 2011, 14; Lehtisalo 2016, 4 - 9.)

5-vuotias jo pohtii ja keskustelee mielellään, joten yhdessä pohdiskelu ja keskustelutuokioiden järjestäminen on hyvä tapa tukea ajattelua ja muistia. Yhdessä voidaan muistella menneitä tai suunnitella tulevia. Lapsen mielipiteiden kyseleminen auttaa lasta ilmaisemaan itseään ja miettimään omia mielipiteitään asioista. Lasta kiinnostavat asiat ja erilaisia tunnemuistoja herättävät asiat kiinnostavat lasta enemmän, ja hän myös muistaa niihin liittyvät tapahtumat ja sadut paremmin. Lasta voi ohjata käyttämään myös erilaisia muististrategioita hänen vahvuuksiensa tai havaittujen oppimistyylien mukaan, kuten

käyttämällä muistisääntöjä esimerkiksi erilaisten kuvien, värien, tuoksujen, äänien tai tunteiden kautta. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81.)

3.1.3 Kielellinen kehitys

Kieli ei ole ainoa tapa kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa, mutta se on kuitenkin iso osa ajattelun, tunteiden ilmaisun ja sosiaalisen kanssakäymisen tapahtumaa. Itsensä ilmaisu kielellisesti vaikuttaa lapsen toimintaan erityisesti omien ikätovereiden parissa. Itsensä ilmaisu, ymmärretyksi tuleminen, toisten ymmärtäminen ja yhteinen ymmärrys ovat isoja tekijöitä, kun harjoitellaan toisten kanssa olemista ja yhdessä tekemistä. (Lehtisalo 2016, 14 - 17; Helenius & Lummelahti 2018, 84 - 90.)

5-vuotiaalla on jo monipuolista ja sujuvaa kielenkäyttöä, hän hallitsee peruskäsitteistön, sekä osaa taivuttaa yleisimmät taivutusmuodot. 5-vuotiaalla on jo usein selkeä puhe, mutta r, s ja l-äänteiden puuttuminen tai korvautuminen on vielä yleistä. 5-vuotias osaa käyttää kieltä tunteiden ilmaisemiseen, sekä osaa vertailla esineiden ja ihmisten ominaisuuksia, sekä ajan ilmaisut alkavat tarkentumaan. Moni 5-vuotias on jo kiinnostunut kirjoitetusta kielestä, ja osoittaa kiinnostustaan oppia kirjaimia, sanoja ja äänneitä. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008.)

Kielellistä kehitystä voidaan tukea jokaisessa vuorovaikutustilanteessa ja päivittäisissä arjen toiminnoissa jatkuvasti. Aikuisen malli monipuolisen kielen käytöstä, sanottaminen ja erilaisten ohjaustapojen ja toimintamallien monipuolinen hyödyntäminen on kielenkehitystä tukevaa toimintaa. Läsnäolo, lapsen kiireetön kohtaaminen, kuunteleminen ja lapsen kanssa puhuminen arkipäivän tilanteissa on luonnollinen ja helppo tapa. Liian monimutkaisten tai abstraktien käsitteiden käyttö puolestaan hämmentää lasta. Lapsen huomion kiinnittäminen itseensä ennen puhumista ja tarkkaavaisuuden ylläpitämisessä auttaminen auttavat lasta keskittymään ja omaksumaan sanallista ohjausta. Kuuntelutaitoja voi kehittää antamalla itse hyvää mallia, mutta myös erilaisten tehtävien, pelien ja leikkien avulla. Sanallisten ohjeiden mukaan toimiminen voi olla vielä osalle haastavaa, joten kielenkehitystä, ohjeiden ja käsitteiden ymmärrystä voidaan tukea myös kuvatuella. Kirjojen lukeminen ääneen lapselle monipuolistaa sanavarastoa ja kielen ymmärrystä, kunhan sisältö on lapselle kehitystasolle sopivaa ja ymmärrettävää, kirjasta keskusteleminen ja mieltä askarruttavien asioiden käsittely lukemisen jälkeen kehittää kielellisiä taitoja. Kuvien näyttäminen lukemisen aikana auttaa hahmottamaan sadun tapahtumia ja keskittymään kuuntelemiseen. Saduttaminen puolestaan kehittää lapsen kerronnallisia taitoja, ja oman mielenkiinnon mukaisista aiheista tarinoiden keksiminen voi olla hyvinkin innostavaa. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008 Lehtisalo 2016, 14 - 17; Helenius & Lummelahti 2018, 84 - 90.)

3.1.4 Oman toiminnan ohjaus

Oman toiminnan ohjaus, eli kyky säädellä omaa toimintaa on tärkeä taito itsenäisen työskentelyn ja suoriutumisen kannalta. Toiminnanohjaukseen liittyy toiminnan määrittely, suunnittelu, toteuttaminen, arvioiminen ja seuraavaan toimintaan suuntautuminen. Lapsi tarvitsee vielä paljon aikuisen apua ja tukea oman toiminnanohjauksensa tueksi. Toiminnanohjaukseen yhdistetään myös lapsen itsesäätely, joka viittaa käyttäytymisen hallintaan ja tasapainoon emotionaalisen kehityksen alueella. Myös tarkkaavuuden kehittyminen liittyy toiminnanohjaukseen (säätely, sekä suuntaaminen), joka puolestaan liittyy myös kielen kehitykseen, erityisesti sisäisen puheen kehitykseen. Arjen rutiinit ja selkeä strukturoitu toiminta auttavat lasta ennakoimaan tulevia tapahtumia, joka puolestaan tukee lapsen tunteiden säätelyä, auttaa lasta ohjaamaan omaa toimintaansa, keskittymään meneillään olevaan tekemiseen, sekä antaa lapselle pysyvyyden ja turvallisuuden tunteen. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Lehtisalo 2016, 4 - 9.)

5-vuotias osaa jo toimia itsenäisesti monissa päivittäisissä perustoimissa, kuten pukemisessa ja riisuutumisessa, hiusten harjaamisessa ja syömisessä. Ruokailussa hän harjoittelee jo veitsen käyttöä. 5-vuotias pelaa mielellään ja keskittyneesti sääntöpelejä, ja pitää huolta, että säännöt pysyvät aina samoina. Hän osaa myös sopeutua aikuisten ehdotuksiin ja osaa suorittaa myös hänelle vähemmän mieluisia tehtäviä, mikäli häneltä sitä perustellusti pyydetään. 5-vuotias osaa jo ottaa myös muut huomioon, valitsee itse mieluisia ystäviä ja viihtyy hyvin saman ikäisten lasten kanssa. Hän osaa myös suhteuttaa ja hillitä käytöstään ympäristön mukaan esimerkiksi yleisillä paikoilla liikkueensa. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81.)

Oman toiminnan ohjauksen tukemiseen on vaikeaa kiteyttää yleisiä tukitoimia, sillä toiminnanohjauksen haasteet voivat olla hyvin kapea-alaisia tai ne voivat esiintyä laajasti lapsen kaikessa toiminnassa. Yleisesti ottaen toiminnanohjausta tukevia keinoja ovat selkeät säännöt ja rutiinit, ja poikkeuksien ennakoiminen sanottamalla tai läpikäymällä muuten. Lapsen omia valintoja, suunnitelmia ja pohdintaa tulee kunnioittaa mahdollisuuksien mukaan. Yhteisistä säännöistä tulee kuitenkin pitää kiinni. Oppimisympäristön muokkaaminen niin, että toiminta on selkeää ja lapsi tuntee ympäristön rajat ja siellä toimimisen säännöt. Lapsi tietää mitä häneltä odotetaan, selkeät ja tarvittaessa pilkotut tai kuvalliset ohjeet, aikuisen tuki ja ohjaus lähellä, tarvittaessa apuvälineitä tarkkaavuuden säätelyn ja ajan hahmottamisen tueksi (esimerkiksi aktiivituyny, Time Timer), tunteiden sanottaminen ja nimeäminen auttavat itsesäätelyssä. Siirtymissä tukeminen, sekä kaikessa toiminnassa lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioonottaminen, kuten tarve liikkua tai tauottaminen on myös tärkeää huomioida erityisesti tukea tarvitsevien lasten kohdalla. Aikuisen tuki ja mallittaminen, sekä selkeät rutiinit ja toimintatavat hyödyttävät kuitenkin kaikkia lapsia

harjoittelemaan oman toiminnan ohjauksen taitoja. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Lehtisalo 2016, 9 - 14.)

3.1.5 Motoriset taidot

Kuten muisti, myös motoriset taidot rakentuvat toistensa päälle. Suojarefleksien ja tasapainon kehittyminen luovat edellytykset seisomaan oppimiselle, ja siitä eteenpäin kävelemiseen, juoksemiseen ja hyppimiseen. Ensin kehittyvät suurten lihasten liikeradat, eli karkeamotoriikka, ja sen jälkeen pienten lihasten koordinaatio eli hienomotoriikka. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008.)

Viiden vuoden iässä lapsi liikkuu jo sujuvasti ja hänellä on hyvä koordinaatiokyky. Hienomotoriset taidot ovat jo eriytyneet, ja usein kätsisyys vakiintunut vahvempaan käteen. Kynän- ja saksienkäyttö on sujuvaa, kynäote on löytynyt, kynänjälki on varmaa ja siistiä, ja saksilla suoraan leikkaaminen onnistuu tarkasti ääriviivoja pitkin. Hän osaa piirtää 6-osaisen ihmisen, pujotella pieniä helmiä, sekä kirjoittaa oman nimensä. 5-vuotias hahmottaa oman kehonsa, ja osaa nimetä kehonosat. Karkeamotorisissa taidoissa sujuu molemmilla jaloilla hyppely ja tasajalkahyppely, hyppynarulla hyppiminen, pallon potkiminen ja heittäminen, sekä kiinniotto. 5-vuotias on ketterä ja kestävä liikkueessaan erilaisissa maastoissa, sekä liikkuu rytmikkäästi. Tasapaino säilyy yhdellä jalalla seisoessa, sekä viivaa pitkin kävelyn aikana. 5-vuotias osaa myös avata ja kiinnittää napit, sekä ainakin harjoittelee vetoketjun sulkemista. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81.)

Karkeamotorisia taitoja voidaan tukea mahdollistamalla mahdollisimman monipuolista liikuntaa arjen eri toiminnoissa, sekä liikuntahetkillä. Erilaisilla kävely-, juoksu- tai hyppimistyyleillä voidaan harjoitella motoriikkaa esimerkiksi siirtymätilanteissa ja ulkoillessa, trampoliinilla tai salissa. Kierittäään, pyörittään, tehdään kuperkeikkoja, heitetään erilaisia palloja tai vaikka hernepusseja erilaisilla tyyleillä ja harjoitellaan tasapainoilua viivaa pitkin kävelyllä, kiipeilyllä ja erilaisissa maastoissa liikkuen. Kaikki liike ja liikunta on karkeamotoriikkaa kehittävää, joten toiminnallinen tekeminen ja liikkumisen salliminen on hyvää harjoittelua. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008.)

Hienomotorisia taitoja voidaan myös harjoitella ihan päivittäisissä toimissa. Pukiessa ja riisuessa vastaan tulee nappeja ja vetoketjuja, sekä kengännauhoja. Pöydän pyyhkiminen rätillä, johon tulee mukaan rätin kastelu, puristelu ja pyyhintä tuo jo monta hienomotorista harjoitetta kerralla. Lisäksi monet käsityöt ja askartelut harjaannuttavat kuin huomaamatta hienomotorisia taitoja. Esimerkiksi helmien, nappien ja muttereiden pujottelu, pyörittely ja lajittelu, taittelu- ja ompelutyöt, muovailu, piirtäminen, maalaaminen, sormijumput, erilaisten materiaalien repiminen, rypistely, puristelu, sekä pinsettien tai pipettien käyttö ovat hyvää harjoitusta. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008.)

3.1.6 Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus

Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus kehittyvät jokaisessa arjen tilanteessa. Viiteen ikävuoteen mennessä lapsi on ehtinyt jo harjoitella vuorovaikutusta ja sosiaalista kanssakäymistä jo hyvän aikaa. 5-vuotias elää melko tasapainoista vaihetta, epäonnistumiset ja harmistukset eivät aiheuta enää yhtä suurta hermostumista kuin aiemmin. Hän on valmis ottamaan jo vähän isomman lapsen roolin ja pystyy olemaan erossa vanhemmistaan. Aikuisten kanssa toimiminen ja ohjauksen vastaanottaminen on sujuvaa, ja hän pystyy keskustelemaan myös vieraiden aikuisen kanssa. Hän nauttii aikuisen huomiosta ja haluaa olla ihailtu tärkeiden ihmisten silmissä. 5-vuotias hyväksyy ja osaa noudattaa erilaisia sääntöjä, ja kokee syyllisyyttä, jos hän on tehnyt jotain väärää. Kaverisuhteet valikoituvat usein sukupuolen mukaan. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81.)

Sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutuksen tukemiseksi jälleen lapsen kohtaaminen, läsnäolo, kuunteleminen ja oma esimerkki ovat tärkeitä. 5-vuotiaan lapsen kanssa voi käydä jo pitkiäkin keskusteluja oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta, sekä erilaisista tunteista. Lapsen rajoittaminen ilman perusteluja tai vedoten aikuisen sanaan ei hyödytä oppimista, vaan rajoitusten syy, tarkoitus ja mitä se tarkoittaa lapsen kannalta on tärkeää perustella. Vertaisoppiminen on lasten kohdalla vahvaa, joten kaverisuhteiden tukeminen on tärkeää. Tunnetaitojen harjoittelu hyödyttää sekä omien tunteiden, ristiriitatilanteiden, että toisen näkökulman ymmärtämisen hahmottamisessa, ja että epäonnistuminen ja erilaiset tunteet ovat sallittuja. 5-vuotias opittuaan ymmärtää, että aina ei tarvitse olla samaa mieltä, jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseen, ja että asioista voidaan keskustella. Kiusaamiseen puuttuminen on tärkeää ja siitä tulee keskustella lapsen kanssa. Roolileikkien mahdollistaminen auttaa lapsia kehittämään erilaisissa rooleissa toimimista, myös muut draamalliset menetelmät ovat hyviä sosiaalisten tilanteiden läpikäymiseen. Yhdessä pelaaminen on hyvää harjoitusta, jossa tulee yhteistoiminnan, sääntöjen noudattamisen ja erilaisten tunteiden käsittelyn harjoitusta. Luottamustehtävät lisäävät tunnetta, että lapsi on tärkeä ja osaa toimia luotettavasti. Myös oma-aloitteisuuteen ja vastavuoroisuuteen tukeminen, sekä välitön positiivinen palaute antavat onnistumisen kokemuksia, ja vahvistavat myönteisen ja lämpimän vuorovaikutuksen kokemuksia. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Helenius & Lummelahti 2018, 93 - 95.)

3.1.7 Leikki ja leikkitaidot

”Leikki on lapsen sisäisesti motivoitunutta, vapaaehtoista toimintaa, johon hän luontaisesti suuntautuu” (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008).

5-vuotias lapsi on vielä paljon leikkivässä ja paljon leikin kautta oppivassa iässä. Leikkiessään lapsi harjoittelee monia tärkeitä taitoja, kuten sääntöjen ja rajoitusten noudattamista, tunteiden ilmaisemista, erilaisissa rooleissa olemista, vuorovaikutusta ja yhdessä toimimista,

sekä soveltaa arjen havaintoja ja mallioppimista omaan toimintaansa. 5-vuotias leikkii jo paljon yhteisleikkejä ja leikkikaverit valikoituvat usein sukupuolen mukaan. Parhaat kaverit saattavat vaihtua vielä usein ja uusiin leikkikavereihin suhtaudutaan usein suopeasti ja avoimesti. Hän nauttii sääntöleikeistä ja toistuvista kaavoista, joiden mukaan toimitaan joka kerta, mutta hänellä saattaa olla myös taipumusta muuttaa pelin sääntöjä omaksi edukseen. 5-vuotiaana myös sukupuoli-identiteetti alkaa hahmottumaan, ja sukupuolierot aiheuttavat vertailua ja heijastuvat myös leikkeihin. Perinteiset sukupuoliroolit saattavat tässä iässä olla leikeissä korostuneita, kuten pojat ovat vahvoja sankareita ja tytöt ihania prinsessoja. Leikkeihin tulee mukaan erilaisia elämäntapahtumia elämän pohdintojen myötä, jolloin leikeissä saattaa olla mukana kuolemaa, sairauksia, perhejuhlia tai muita ajankohtaisia aiheita. Myös rakentelu- ja keräilyleikit ovat usein 5-vuotiaan mieleen. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81.)

Leikkiä ja leikkitaitoja voi tukea rohkaisemalla lapsia yhteisleikkiin ja olemalla itse läsnä tukemassa sääntöjen noudattamista ja mahdollistamassa erilaisia leikkejä. Tarvittaessa myös rajoittamalla tai antamalla tarpeeksi aikaa ja tilaa leikeille. Tarvitseeko aina siivota jäljet, vai voiko leikkiä jatkaa muun ”pakollisen” toiminnan jälkeen? Aikuinen voi tukea leikkiä ideoimalla leikkejä lasten kanssa, mutta myös olemalla avoin lasten leikkiehdotuksille. Mahdollisten ristiriitatilanteiden selvittäminen yhdessä kaikkien osapuolten kanssa on tärkeää leikin sujuvuuden ja jatkuvuuden kannalta. Lapsen käytettävissä tulisi olla ikä- ja kehitystasoon sopivia materiaaleja ja leikkivälineitä, joiden avulla mielikuvitus lähtee lentoon. Myös ongelmanratkaisutaitojen kehittymisen kannalta on hyvä, jos lapsi saa leikin tiimellyksessä miettiä itse ratkaisuehdotuksia, joiden hyviä ja huonoja puolia voidaan aikuisen kanssa miettiä yhdessä. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008; Liukkonen ym. 2019, 81.)

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatus tukee lasten hyvinvointia ja kasvua sekä oppimista. Päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmista ovat nousseet tärkeiksi arvoiksi lapsen hyvinvointi, turvallisuus, kiireettömyys, oikeudenmukaisuus ja avoimuus. Työyhteisöllä tulee olla yhteinen näkemys kasvatusnäkemyksestä ja sen arvoista, työntekijöiden on pystyttävä perustelevaan toimintaansa. Jokaisella on oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi, sekä työyhteisössä että lapsiryhmässä. Työyhteisön jäsenten kehittyessä omassa työssään, ruokkii se koko työyhteisöä. Työyhteisö, jossa keskustellaan päiväkodin arjesta reflektoiden ja omia ajatuksiaan turvallisesti tuoden esiin, antaa tilaa kasvattajien omalle oppimiselle ja kehittymiselle. Mukana varhaiskasvatuksessa ovat myös vanhemmat. Kohtaamisen ja vuorovaikutuksen kautta saadaan aikaiseksi kiireetön ilmapiiri, se vaatii myös suunnittelua ja organisointia. Kun varhaiskasvatuksen opettajan suunnitelma on hyvä, siinä nivoutuvat suunnitelmat käytännön toiminnaksi. Jotta toiminta on monipuolista, on tavoitteiden tuntemus avainasemassa. Tavoitteellisen suunnittelun pohjana on tiedot lapsista, heidän

taidoistaan ja intresseistään. Toiminta ei saa olla lapsille liian vaikeaa, sillä epäonnistumisen kautta tavoitteet jäävät usein saavuttamatta. Tavoitteelliseen suunnitteluun kuuluu myös iloitseminen edistymisestä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 27-28; Kupila 2012, 300-301; Reunamo 2007, 124-125.)

Varhaiskasvatustalain voimaantulo vuonna 2015 ajoi lasten osallisuutta ja lasten mielipiteiden huomioonottamista eteenpäin myös lain kautta. Varhaiskasvatustalain suunnitelmassa kehoitetaan kasvattajia kannustamaan lapsia omatoimisuuteen sekä tukea heidän osallistumistaan ja vaikutusta itseään koskeviin asioihin. Yhteisesti asioita suunnitteleminen, lapset oppivat vuorovaikutustaitoja ja heille rakentuu yhteisiä sääntöjä. Kasvattajien tehtävänä on huolehtia, että jokainen lapsi saa oman äänensä kuuluviin ja pääsee osallistumaan päätöksentekoon. Kun lapset pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan, kehittyvät itseluottamusta ja sosiaalisia taitoja. Kun lapsi kokee tulensa kuulluksi ja nähdyksi, kehittyvät lapsen osallisuutta vahvistavat taidot. Näiden toteuttaminen arjessa on kuitenkin edelleen haastavaa. Vaikka näitä ajatuksia on viety aktiivisesti varhaiskasvatuksen kentälle, muuttuvat asiat ja asenteet hitaasti. Asiat joihin lapset pääsevät vaikuttamaan ovat leikit ja lasten henkilökohtaiset asiat. Mutta esimerkiksi arjen käytännön rutiinit ovat edelleen aikuisten määrittelemiä. (Turja 2017, 41-43.)

Kuten Turja (2017, 39-40) artikkelissaan kirjoittaa, kasvatukseen liittyy aina aikuinen, joka vastaa lapsen kasvatustalain suhteesta. Valloillaan olevat yleiset käsitykset kasvatuksesta ja kasvattajan omat näkemykset ohjaavat lapsen ja aikuisen välistä valtasuhdetta. Lapsia ei tulisi ensisijaisesti kasvatella vain aikuisten maailmaan sopiviksi. Tällainen perinteinen sosialisatioajattelu on saanut osakseen paljon kritiikkiä lapsuudensosiologeilta, aikuisuuden odotushuoneen sijaan lapsuudelle tulisi antaa arvokkuutta sen hetkiseen olemiseen. Lapsia tulisi arvostaa aktiivisina toimijoina, jolloin vuorovaikutussuhteista tulee kaksisuuntaisia ja se rakentuu jatkuvasti arjen tilanteissa. Lasten kokema elämä keskittyy nykypäivään, he eivät osaa katsoa aikuisten tapaan tulevaisuuteen. He ottavat mallia ympäristöstään ja myös omalla toiminnallaan vaikuttavat ympäristöönsä.

Lasten kuuntelu on tärkeässä osassa osallisuuden mahdollistamisessa varhaiskasvatustalain työssä. Lapsilla on paljon ideoita, niihin olisi tartuttava ja lähdettävä työstämään projekteja lasten ideoiden pohjalta. On kuitenkin huomioitava varhaiskasvatustalain tavoitteet ja ohjeet. Eheyttävän projektityöskentelyn kautta lapset ovat pidempi kestoisemmin osallistettuina toimintaan. Myös aikuiset innostuvat helposti erilaisista projekteista. Kaikki lapset eivät aina innostu samanlaisista projekteista, joten ryhmässä voi olla meneillään eri projekteja. Kaikkien ei kuitenkaan tarvitse osallistua projektiin, jos he eivät halua.

Ehetytty pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen

lähtökohta. Aihepiirit voivat nousta esimerkiksi leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 39-40.)

3.2.1 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on luoda lapsille mahdollisimman yhdenvertainen varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lasten kokonaisvaltainen kasvu, kehitys ja oppiminen.

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään varhaiskasvatuksen oppimisen alueet. Nämä oppimisen alueet ovat samat kuin esiopetussuunnitelmassa. Alueet on ryhmitelty viiteen eri aiheeseen, tarkoituksena ei ole kuitenkaan tarkastella niitä erillisinä osioina, vaan yhdistellen ja kuunnellen lasten mielenkiinnon kohteita. Oppimisen alueet ovat:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

Näiden alueiden tarkoituksena on tuoda esiin varhaiskasvatuksen pedagogiset tavoitteet sekä sisällöt. Ne myös ohjaavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä pedagogisen toiminnan suunnittelussa. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lasten oikeuksiin kuuluu saada mahdollisimman monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueilta.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40.)

Lapsen oppimisen katsotaan alkavan jo varhaisessa vuorovaikutuksessa ja se pohjautuu kiintymykseen. Vanhempi-lapsi suhde sekä vanhemman herkkyys tunnistaa ja toteuttaa lapsen tarpeet ovat vaikuttavassa osassa luomassa pohjaa lapsen oppimiskyvylle. Kehitystä lapsessa tapahtuu silloin, kun vuorovaikutussuhde varhaiskasvatuksen kasvattajien kanssa on lämmin sekä kiinteä. Varhaiskasvatussuunnitelmien tulee olla aina ajankohtaisia, sillä varhaiskasvatus voi olla perheiden hyvinvointia tukevaa vain silloin, kun se on laadukasta, pitkäjänteistä sekä tavoitteellista. Yhteistyö vanhempien kanssa on hyvin merkityksellistä ja se korostuu, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa tai vaihtaessaan varhaiskasvatuspaikkaa. Lasten osallisuutta oppimisessa on tutkittu lähivuosien saatossa enemmän ja on todettu, että he toimivat aktiivisina toimijoina omassa oppimisessaan. Pieni lapsi ei erota leikkiä ja oppimista toisistaan, mutta esikouluikään tultaessa lapsen oppimisessa alkaa näkyä tavoitteellisuutta. (Kronqvist 2012, 26-28.)

3.2.2 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat muodostetaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Niissä on huomioitava paikalliset erityispiirteet,

pedagogiset painotukset ja lasten tarpeet. Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa tulee arvioida ja kehittää tarpeen mukaisesti. Paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan vaikuttavat myös muut paikallisella tasolla tehtävät suunnitelmat kuten esiopetuksen opetussuunnitelma. Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää millä kielellä varhaiskasvatusta tarjotaan, laaditaanko suunnitelma osittain tai kokonaan esimerkiksi alueellisina toimintoina, millainen rakenne suunnitelmalla on, mikä on asioiden käsittelyjärjestys, miten suunnitelma julkaistaan, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat suunnitelman laatimiseen sekä arviointiin ja kehittämiseen. Miten muut paikalliset suunnitelmat huomioidaan ja miten paikallista suunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 8-12.)

Karkkilan kaupungin nykyinen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2017. Sen uudistamisen myötä kaupunki on tehnyt yhteistyötä kaupungin muiden toimijoiden kanssa, kuten sosiaali- ja terveyshuolto. Kaupunki kertoo tiedottavansa varhaiskasvatussuunnitelman muutoksista huoltajille vanhempainilloissa, verkkoympäristöissä sekä tapahtumissa. Suunnitelmaa voidaan tarpeen mukaan päivittää ja sitä arvioidaan yksiköiden yhteisessä arviointipäivässä, sekä henkilöstön yhteisissä arviointi- ja suunnitteluilloissa. Ennen uuden varhaiskasvatussuunnitelman toteutusta järjestettiin huoltajille ja henkilöstölle kysely koskien varhaiskasvatusta. Myös lapset saivat osallistua omalla kyselyllä sekä piirtämällä kuvan kivasta hoitopaikasta. Uuden suunnitelman käyttöönoton jälkeen huoltajat saivat antaa palautetta toteutuneesta toiminnasta, lapsilta on pyritty keräämään palautetta pitkin toimintakautta. Keväällä 2019 paikalliseen suunnitelmaan on tehty päivityksiä vastaavan työryhmän kautta. Kaupunki on määritellyt, että Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan suomen kielellä. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 6-7.)

“Varhaiskasvatusta suunnitellaan niin, että jokainen lapsi voi yksilönä ja omista lähtökohdistaan käsin, osallistua toimintaan yhteisön jäsenenä. Lapsen yksilöllinen huomioiminen ja myönteisen minäkuvan vahvistaminen ovat varhaiskasvatuksen lähtökohta. Leikki on varhaiskasvatuksen tärkein toimintatapa ja työtapa lapsen kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Leikkiympäristöt rakennetaan tukemaan lapsen leikin kautta oppimista, omien valintojen tekemistä sekä luovuuden vahvistumista. Karkkilassa painopisteenä on lapsen sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen harjaannuttaminen. Tavoitteena tunnetaitojen harjoittelussa on muodostaa jatkumo varhaiskasvatuksesta alkuopetukseen.” (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 19).

Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan, että kaiken lähtökohtana on lapsi ja lapsilähtöisyys. Kasvattajien tulee olla jatkuvassa vuorovaikutuksessa lasten kanssa, sillä oppimista tapahtuu kaikissa päivän hoitotilanteissa. Kasvattajat nähdään motivaation herättäjinä sekä onnistuneiden ja myönteisten kokemusten mahdollistajana. Kannustavuuden ja rakentavan palautteen avulla vahvistetaan lasten itsetuntoa sekä tunnistamaan omaa

oppimista. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan lasten mielipiteitä sekä kiinnostuksen kohteita, lapset koetaan aktiivisina toimijoina. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 21; 40.)

Toiminnan arviointia ja kehittämistä pidetään tärkeänä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan. Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esiin yhteiset arviointi- ja kehittämistapaamiset, henkilöstön mahdollisuus kouluttautua ja palautteen kerääminen myös huoltajilta toimintakausittain. Karkkilassa pidetään leikkiä kaiken toimintakulttuurin ytimenä. Leikki muokkaa oppimisympäristöjä ja leikin avulla lapset ja aikuiset ovat vahvassa vuorovaikutuksessa oppien toisiltaan. Lapset saavat osallistua toiminnan suunnitteluun, heidän kulttuuriaan kunnioitetaan ja kaikille lapsille tarjotaan mahdollisuus tutustua paikallisiin perinteisiin esimerkiksi retkien ja teemapäivien kautta. Karkkilassa korostetaan tunnetaitojen merkitystä ja sosiaalisissa tilanteissa toimimista hyvien käytöstapojen kautta. Kaupungilla on kiusaamista ehkäisevä säännöstö ja sitä harjoitetaan myös varhaiskasvatuksessa. Liikunnan harjoittamisen katsotaan olevan tärkeässä osassa varhaiskasvatusta ja lähiluonnossa liikkuminen onnistuu hyvin Karkkilassa. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 32-33.)

3.2.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan lapsen omia mielenkiinnon kohteita ja lapsi voi tuoda esiin omia mielipiteitään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa tulisi huomioida erityisesti lapsen vahvuuksia ja asettaa tavoitteeksi minäpystyvyyden, vahvuuksien ja voimaantumisen kokemukset. Lasten kehitys on yksilöllistä ja siihen vaikuttaa lapsen lähiympäristö, minkä kautta lapsi peilaa omaa ja muiden toimintaa, samalla omaa minäänsä rakentaen. Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat vahvoja pedagogisia työvälineitä ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta kasvattajat saavat tietoa lapsesta ja lapsen tarpeista. Samalla lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta voidaan nähdä vanhempien ajatuksia lapsensa kehityksen ja oppimisen suhteen. Mikäli lapsella havaitaan ongelmia tai huolen aiheita, tuodaan ne suunnitelmaan mukaan mahdollisimman konkreettisesti ja niihin pyritään löytämään keinoja yhdessä vanhempien kanssa. Suunnitelmassa tulee näkyä lapsen tuen tarve sekä miten tukea järjestetään. (Kronqvist 2012, 28-29; Reunamo 2007, 122-123.)

Karkkilassa jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma, johon liitetään mahdollinen lääkehoitosuunnitelma, kolmiportaisen tuen asiakirjat sekä tarvittaessa Arjen työkalupakki. Vastuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta on varhaiskasvatuksen opettajalla. Lapsen mielipide ja toiveet otetaan huomioon ikätasoisesti. Kaupunki on määritellyt, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta käydään keskustelu huoltajien kanssa vähintään kerran vuodessa. Syyskaudella lokakuun loppuun mennessä ja kevätkaudella huhtikuun loppuun

mennessä. Suunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa yhdessä huoltajien kanssa myös tarvittaessa. Opettajien vastuulla on arvioida suunnitelmissa pedagogisesti lapsen osaamista, vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita, sekä mahdollisia tuen tarpeita. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ovat pohjana ryhmän toimintasuunnitelmalle. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 9-10.)

3.3 Esiopetusvalmiudet

Tässä opinnäytetyössä käsittelemme käsitettä esiopetusvalmius oppimaan oppimisen taitojen, lapsen kehityksen osa-alueiden suunnitelmallisen tukemisen, sekä päivähoidosta esiopetukseen sujuvan siirtymisen näkökulmista.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus muodostavat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevan polun ennen oppivelvollisuuden alkamista. Varhaiskasvatuksen alle kuuluvaan velvoittavaan esiopetukseen siirryttäessä toimintaa ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman sijaan valtakunnallinen ja paikallinen Esiopetuksen opetussuunnitelma. Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa (2014) korostetaan huoltajien osallisuutta, sekä lakisääteistä oikeutta saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista. Tätä esiopetussuunnitelmaan kirjattua kriteeriä voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen puolella, ja edistää sekä lapsen että huoltajien pehmeää laskua päivähoidosta esiopetukseen toteuttamalla suunnitelmallista esiopetusvalmiuksia tukevaa ja esiopetukseen siirtymistä tukevaa toimintaa.

Lapsen valmius siirtyä esiopetukseen on yksilöllistä, ja kuten muissakin ikään sidoksissa olevissa etapeissa, alkuvuodesta ja loppuvuodesta syntyneillä lapsilla on luonnollisesti tasoeroja kasvun, kehityksen ja oppimisen osa-alueilla. Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa (2014) kuitenkin mainitaan esikoululaisen olevan aktiivinen oppija, sosiaalinen ja leikkivä, sekä osallinen omassa oppimisprosessissaan. Hän osallistuu toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen, sekä arviointiin. Vuorovaikutuksen kautta oppiminen on vahvaa, joten yhteistyötaitoihin ja ryhmän jäsenenä toimimisen taitoon panostetaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet 2014.)

Lehtisalo (2016) käsittelee Pro Gradu-tutkielmassaan viisi- ja kuusivuotiaiden oppimaan oppimisen valmiuksien kehittymistä. Lehtisalo (2016) painottaa oppimaan oppimisen osa-alueina itsesääätelyn ja kielellisten taitojen tärkeyttä. Oppimaan oppiminen on pitkä prosessi, joka alkaa varhaislapsuudesta ja jatkuu läpi elämän. Varhaislapsuudessa kuitenkin syntyvät ne oleelliset ensi askeleet, jolloin lapselle tulee antaa mahdollisuus olla itse aktiivinen, rakentaa omaa tietovarastoaan, sekä saada itse edistää omia taitojaan. Itsenäisesti ja aktiivisesti toimiminen edesauttaa oppimaan oppimisen rakentumista. Se vaatii kuitenkin ympärilleen turvallisen oppimisympäristön, aikuisen ohjausta, vertaistukea ja vuorovaikutusta. Oppimaan oppimisen tukeminen ei ole ainoastaan lasten taitojen ja kykyjen vahvistamista, vaan lasta

autetaan löytämään hänen omat tapansa oppia ja ratkoa ongelmia, jotka puolestaan auttavat häntä oppimaan ja toimimaan koulussa. Mikäli lapsella on hyvät valmiudet, hän on jo omaksunut tarvittavat tiedot ja taidot, jotta oppiminen olisi helpompaa. (Lehtisalo 2016, 1 - 4.)

Lehtisalo (2016) myös korostaa, että itsesäätelyn taitoja ja kielellisiä valmiuksia tulisi aktiivisesti harjoitella jo päiväkodissa, sillä ne ovat esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä tärkeimpiä taitoja hallita, jotta oppiminen ylipäättään onnistuu. Valmius säädellä omaa tarkkaavaisuuttaan ja toiminnanohjaustaitoja, sekä tunteiden, mielen ja kehon hallinta ja säätely ovat oleellisia taitoja, jotka vaikuttavat esimerkiksi lapsen oppimiseen; keskittymisen ja paikallaan pysymisen, uudessa tilanteessa ja uusien aikuisten, sekä kavereiden kanssa toimimisen, itsenäisen suoriutumisen ja vireystilan ylläpidon taitoihin. Myös hyvien itsesäätelytaitojen hallitsemisen 5-vuotiaana Lehtisalo (2016) kertoo ennustavan myös parempaa akateemisten taitojen oppimista.

Kielelliset taidot ovat toinen tärkeä osa-alue oppimisessa, sillä kielen avulla hankitaan tietoa ja tämän jälkeen säilötään se muistiin. Kielen hallitseminen vaikuttaa sekä puheeseen, lukemiseen, että kirjoittamiseen tulevaisuudessa. Lasten aivot kehittyvät nopeasti, ja ne vaikuttavat puheen- ja kielenkehitykseen myötä myös vahvasti alle kouluikäisen lapsen kognitiivisten taitojen kehitykseen. 5-6 ikävuoden haarukkaan osuu juuri yleensä kielellisen tietoisuuden herkkyyksikausi, jolloin lapsi on kiinnostunut kielestä, sen käytöstä ja rakenteista. Vahvat kielelliset valmiudet ja erityisesti äännetietoisuus, joka tarkoittaa eri äänteiden tunnistamista ja erottelua, sekä kykyä hajottaa sanat palasiksi, edistävät esiopetuksessa ja koulussa lukemaan oppimista. (Lehtisalo 2016; Helenius & LummeLahti 2018, 84 - 90.)

Viime aikoina on myös herätty entistä enemmän tutkimaan matemaattisten taitojen kehitystä ja valmiuksien vahvistamista jo varhaiskasvatuksen puolella. Esimerkiksi Turun, Helsingin ja Jyväskylän yliopiston, sekä Åbo Akademin syyskuussa 2020 päättyvässä Matematiikan Maailmaan -yhteishankkeessa halutaan panostaa tutkimusperusteisten toimintamallien ja välineiden tuottamiseen varhaiskasvatukseen, alakoulujen ja erityisopettajien käyttöön, jotta matemaattisten varhaisten taitojen kehittymisen tärkeyden ymmärrystä saataisiin lisättyä kentällä, sekä lisätä tutkimusperustaista pedagogiikkaa varhais- ja alkuopetukseen. Tutkimustulosten mukaan varhaiset matemaattiset taidot vahvistavat lasten kielellisiä taitoja, työmuistia ja toiminnanohjauksen taitoja aikaisempaa ymmärrystä enemmän, sekä vaikuttavat tulevaan akateemiseen menestykseen jopa lukivalmiuksia enemmän. (Hannula-Sormunen 2018.)

Näiden taitojen lisäksi 5-vuotiaan kehitysvaiheiden ja jokaisen lapsen yksilöllisten taitotasojen tukeminen viskarivuotena edistää esiopetusvalmiuksien eli esiopetuksessa tarvittavien taitojen ja tietojen kehittymistä. Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa

(2014), sekä Karkkilan esiopetuksen opetussuunnitelmassa (2016, 9) mainitaan, että esiopetukseen ilmoitettu lapsi lähtökohtaisesti osallistuu kaikkeen esiopetuksen toimintaan, joten myös tämä luo raameja niille valmiuksille, joita esiopetukseen siirtyvältä 5-vuotiaalta lapselta odotetaan.

Esiopetukseen ja sieltä kouluun siirryttäessä lapsen rooli muuttuu toimintakulttuurin ja kasvuympäristön muutoksen myötä. Esikoululaisten usein kehuaan olevan niin isoja, että he pääsevät jo esikouluun, samalla odotukset ja vaatimukset helposti kasvavat, sekä aikuisilla että lapsella itsellään. Sekä päivähoidosta esiopetukseen että esiopetuksesta kouluun siirryttäessä onnistunutta kokemusta ja siirtymää edistää lapsen positiivinen käsitys itsestään sekä yksilönä että oppijana. Varhaiskasvatuksen opettajan positiivinen suhtautuminen jokaiseen lapseen ja kannustava työote ovat tässä avainasemassa. (Karikoski & Tiilikka, 88 - 94.)

3.4 5-vuotiaita koskevat aiemmat tutkimukset

Viskaritoimintaa itsessään ei ole Suomessa juurikaan tutkittu tarkemmin. 5-vuotiaiden katsotaan kuuluvan vielä vahvasti varhaiskasvatukseen yhdessä alle 5-vuotiaiden kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmat koskevat 0-5-vuotiaita lapsia, kun taas esiopetussuunnitelma koskee 6-vuotiaiden lasten kasvatusta. Tällä hetkellä Suomessa on tutkittu mahdollisuutta venyttää esikoulua kaksivuotiseksi, eli lapset osallistuisivat esiopetukseen jo sinä vuonna, kun täyttävät 5-vuotta.

3.4.1 Kaksivuotinen esiopetus

Vuoden 2019 keväällä Suomen opetusministerinä toiminut Sanni Grahn-Laasonen perusteli kaksivuotisen maksuttoman esikoulun tarpeellisuutta sillä, että se lisäisi lasten yhdenvertaisuutta. Perusteen taustalla on myös EU:n yhteinen tavoite siitä, että 95% neljä vuotta täyttäneistä lapsista osallistuisi varhaiskasvatukseen. Suomessa tilanne oli vuonna 2019 se, että nelivuotiaista lapsista varhaiskasvatukseen osallistui n.86%, kun muissa EU:n maissa tilanne on lähempänä yhteistä tavoitetta. Kaksivuotisessa esiopetuksessa saataisiin tuen tarvitsemat lapset sekä maahanmuuttajataustaiset lapset aikaisemmin tavoitteellisen kasvatuksen pariin. Grahn-Laasonen tuo esiin, että lasten tasoerot ovat vaihtelevia ja kotitausta voi vaikuttaa asiaan yhä vahvemmin. Opetusministeri Grahn-Laasonen painottaa varhaiskasvatuksen merkitystä lasten oppimisen polun alkupäässä, joka luo pohjan lapsen oppimiselle ja kehitykselle. Kaksivuotinen esiopetus olisi lapsilähtöistä, jonka opetussuunnitelma perustuisi leikkiin sekä tutkivaan oppimiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019 b.)

Myös Opetusalan Ammattijärjestön vuoden 2018 selvitys oppivelvollisuuden uudistamisesta pitää sisällään kaksivuotisen esiopetuksen. Ammattijärjestö pitää Suomen nykyistä

järjestelmää kankeana ja joustamattomana. Koulupudokkaita perusopetuksessa tulee yhä enemmän ja Suomen Pisa-tulokset jatkavat laskuaan, jotain on siis tehtävä. OAJ tuo myös esiin varhaiskasvatuksen tärkeyden ja merkityksen lasten oppimisessa, tämän vuoksi he kaipaavat uudistukseen 5-vuotiaiden lisäämistä esiopetuksen piiriin. Toinen ehdotus on, että esi- ja alkuopetus yhdistettäisiin. Tällöin kaksivuotisesta esiopetuksesta voitaisiin siirtyä alkuopetukseen silloin, kun lapsella on riittävät taidot, tiedot sekä valmiudet. Opetussuunnitelmaan määriteltäisiin vähimmäisvaatimukset ja niiden toteutumisesta sekä arvioinnista vastaisi opettaja. (Opetusalan ammattijärjestö 2018.)

3.4.2 Opetushallituksen selvitys kaksivuotisesta esiopetuksesta

Opetushallitus (2019) teki vuonna 2019 selvityksen kaksivuotisesta esiopetuksesta. Selvitystä on pyytänyt Opetus- ja kulttuuriministeriö. Tarkoituksena on ollut selvittää esiopetuksen nykytilaa, sen kehittymistä, ja myös 5-vuotiaiden varhaiskasvatusta. Selvitykseen on otettu mukaan myös kansainvälistä vertailua verrokkimaista. Suomessa on tehty kokeiluja viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta, joten myös tästä on otettu asiantuntijanäkemyksiä selvitykseen.

Peruskoululakiin on kirjattu jo vuonna 1985 6-vuotiaiden esiopetuksesta, mutta vasta vuonna 1998 säädettiin, että kunnilla on velvollisuus järjestää maksutonta esiopetusta 6-vuotiaille. Tämä nosti huomattavasti esiopetukseen osallistuvien lasten määrää. Vuonna 2004 julkaistiin raportti esiopetuksen tavoitteiden saavuttamisesta ja selvityksessä todettiin niiden toteutuneen hyvin. Myös vuoden 2012 Koulutuksen arviointineuvoston laajassa arvioinnissa esiopetuksen laatu todettiin keskimäärin hyväksi. Lasten huoltajat kokevat esiopetuksen tärkeäksi sekä laadukkaaksi. Vuonna 2014 säädettiin huoltajia velvoittavaksi lapsen esiopetusvelvollisuus, eli joko lapsi osallistuu kunnan järjestämään esiopetukseen tai lasta opetetaan kotona, sillä koulupakkoa ei ole. Kuitenkin n. 99% esiopetusikäisistä lapsista osallistuu esiopetukseen päiväkodissa tai koulussa.

Selvityksessä on tuotu esiin, että nykyiseen esiopetuksen lainsäädäntöön tulisi tehdä tarkennuksia. Näin ollen nämä tarkennukset olisi huomioitava myös kaksivuotisessa esiopetuksessa. Tarkennukset koskevat esiopetusryhmien kokoa, velvoittavuutta sekä esiopetuksen vähimmäistuntimäärää. Huomioitavaa on myös esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen kokonaisuuden järjestämisessä. Perusopetuslaki määrittelee esiopetuksen vähimmäistuntimääräksi 700h/vuodessa, mutta esiopetusta järjestetään 190 päivää vuodessa, neljä tuntia päivässä eli yhteensä 780h/vuodessa. Lakiin tulisi tehdä vähimmäistuntimäärän muutos 780 tuntiin, jotta määrä olisi yhdenvertainen sekä toimiva. Velvoittavuuden pulma liittyy lapsiin, joiden esiopetus tapahtuu kotona, tätä opetusta ei valvota, jolloin esiopetussuunnitelman tavoitteet eivät välttämättä toteudu. Samaa pulmaa liittyy 5-vuotiaiden varhaiskasvatukseen, joka tapahtuu kotioloissa. Esiopetuksen ryhmäkoot ovat

hyvin vaihtelevia ja ne määräytyvät eri tavoin. Päiväkodissa tapahtuvaan esiopetusryhmään vaikuttavat varhaiskasvatuslain mukaiset määräykset. Vaihtelevien ryhmäkokojen vuoksi esiopetus ei ole yhdenvertaista tai pedagogisesti kestävä. (Opetushallitus 2019, 8-9.)

Nykyisen lainsäädännön mukaan 5-vuotiaalla on mahdollisuus saada kaksivuotista esiopetusta, jos hän kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Päiväkoti on esiopetusta varten luonnollinen paikka, sillä lapset tarvitsevat esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatushoitoa. Ympäristö on lapselle myös oppimisen kannalta parempi kuin kouluympäristö. Koska esiopetus on perusopetuslain mukaista toimintaa, koskee esiopetusta myös osa-aikainen erityisopetus, tehostetun ja erityisen tuen säädökset. Koska esiopetuksen tilastointi on puutteellista, eri tuen tarpeiden käytöstä ei ole luotettavaa tietoa. Yhteneväisyys esiopetuksen ja perusopetuksen tuen tarpeen määrittelyssä on puutteellista, tuen tarpeen määrä kasvaa huomattavasti siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen tilastojen mukaan. Selvitysten mukaan lapset saavat paremmin tukea esiopetuksessa kuin varhaiskasvatuksessa. Haasteen tuovat suuret ryhmäkoot sekä resurssipula. Tilastokeskuksen 2018 julkaisemassa selvityksestä käy ilmi, että syksyllä 2017 perusopetuksessa olevista lapsista 17,5% sai tehostettua tai erityistä tukea. Tuen määrä on huomattava sekä nouseva, mutta samaa ei ole havaittavissa esiopetuksen puolella. Esiopetus kuuluu oppilashuollon piiriin, mutta siitä ei ole saatavilla jatkuvaa seurantatietoa toteutuuko oppilashuolto esiopetuksessa. Oppilashuollon katsotaan olevan tärkeä tukimuoto esiopetukseen ja sen avulla lasten yhdenvertaisuutta voitaisiin parantaa. (Opetushallitus 2019, 11-14.)

THL:n raporttien mukaan vuoden 2017 lopulla 5-vuotiaiden lasten ikäluokasta 85,8% osallistui varhaiskasvatukseen. Nousua on hieman kahdessa vuodessa, kun vuonna 2015 luku oli 83,2%. Suomessa on alueellisia eroja sen suhteen, miten 5-vuotiaat osallistuvat varhaiskasvatukseen. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa 1-6-vuotiaista lapsista lähes 80% osallistuu varhaiskasvatukseen, mutta Keski-Pohjanmaalla luku on vain 57%. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti 2018-2019 kokeilun, jossa 19 kuntaa järjesti 5-vuotialle maksutonta varhaiskasvatusta 20h/vko. Kokeilua jatketaan toimintakaudella 2019-2020 ja sitä on tuettu 9 miljoonalla eurolla. Lyhyen Opetushallituksen kyselyn perusteella on selvitetty alustavia tietoja kokeilusta, jossa todettiin, ettei lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen juurikaan noussut. Suurinta kasvu oli Helsingin alueella 2,2%. palvelunohjauksen näkökulmasta kokeilu lisäsi perheille kohdennettua viestintää. Muita myönteisiä palautteita kokeilusta olivat pedagogiikan ja sen kehittämisen huomioiminen, lasten säännöllisempi osallistuminen varhaiskasvatukseen. Sitä kautta tukea tarvitsevia lapsia on saatu tuen piiriin. Yleisesti kokeilu on lisännyt paikallista kehittämistyötä, ja varhaiskasvatus on noussut myönteisemmin esiin kunnissa. Kriittisen havainnot liittyivät esimerkiksi varhaiskasvatuksen maksutuottojen vähenemiseen ennakoitua enemmän ja lasten tarpeiden erojen vaihtelevuuteen. Tässäkin kokeilussa tuli esiin paikalliset erot. Jotta näitä eroja saataisiin tasattua, tulisi lisätä verkostomaista yhteistyötä. (Opetushallitus 2019, 19-22.)

Pohjoismaissa on käytössä eri ikäryhmille yhtenäinen varhaiskasvatus, mutta monessa muussa maassa varhaiskasvatus on jaettu kahtia. Kahtiajaossa on määritelty 0-3-vuotiaat ja yli 3-vuotiaat. 2000-luvun aikana oppivelvollisuuden pidentäminen on ollut ajankohtaista monissa Euroopan maissa ja jo noin kahdessa kolmasosassa oppivelvollisuuden kesto on 10 vuotta. Tavallisimmin lasten oppivelvollisuus alkaa 6-vuotiaana, mutta esimerkiksi Brittein saarella ja Maltalla lapset käyvät koulua jo 5-vuotiaana. Kansainvälisesti ollaan suuntaamassa opettajien ammattitaidon suhteen siihen, että esikoulun opettajien koulutuksen vaatimustaso olisi samaa luokkaa alakoulun opettajien kanssa. Ruotsissa lapset aloittavat koulun samaan tapaan kuin Suomessa ja esiopetus alkaa 6-vuotiailla. Ruotsissa esiopetuksen vähimmäistuntimäärä (525h) on kuitenkin huomattavasti alhaisempi kuin Suomessa (700h). Norjassa lapset aloittavat koulun sinä syksynä, kun täyttävät kuusi vuotta, koulu kestää 10 vuotta. Norjassa ei siis ole erillistä esiopetusta. Virossa varhaiskasvatusta tarjotaan 7-vuotiaaksi saakka. Päiväkodissa 6-7-vuotiaiden ryhmä on yleensä erillään muusta lapsiryhmästä. Jos lapsi täyttää lokakuun alkuun mennessä 7-vuotta, voi hän aloittaa koulun sinä syksynä. Koulun aloittaminen on Virossa joustavaa, sitä voi varhentaa tai myöhentää. Ennen koulun aloittamista, lapsille tehdään kouluvalmiustesti varhaiskasvatuksen puolella. Yhteenvedon voidaan todeta, että yhtä ratkaisumallia Suomen tilanteeseen ei ole, ja myös kansainvälisesti esikoulun järjestäminen on värikästä. (Opetushallitus 2019, 24-27.)

Opetushallituksen työryhmä esittelee selvityksessään viisi erilaista vaihtoehtoa liittyen kaksivuotiseen esiopetukseen:

1.vaihtoehto	5-6-vuotiaiden esiopetukseen sovelletaan perusopetuslakia
2.vaihtoehto	5-6-vuotiaiden esiopetukseen sovelletaan varhaiskasvatuslakia
3.vaihtoehto	5-6-vuotiaiden esiopetukseen säädetään uusi esiopetuslaki
4.vaihtoehto	5-8-vuotiaiden opetukseen säädetään uusi esi- ja alkuopetuslaki
5.vaihtoehto	säädetään uusi laki, jossa yhdistetään varhaiskasvatuslaki ja perusopetuslaki

Taulukko 1: Opetushallituksen vaihtoehdot kaksivuotiseen esikouluun (Opetushallitus 2019)

Ensisijaiset keskustelut julkisesti on käyty vaihtoehdoista 1.-3. Viimeiset kaksi vaihtoehtoa vaativat jo huomattavasti laajempaa lakien säätämistä. Mikäli 5-vuotiaat tulevat jo esiopetuksen piiriin, on pohdittava, miten velvollisuus säädetään ja miten pidennetty oppivelvollisuuden merkitys muuttuu. Olipa vaihtoehto mikä tahansa näistä, on tarkistettava opetusta antavan opettajan kelpoisuusvaatimuksia. Samoin jokaiseen vaihtoehtoon olisi

sisällytettävä lapsen näkökulmasta katsottuna joustavuus esi- ja alkuopetuksen järjestämisessä. (Opetushallitus 2019, 28-29.)

Mikäli perusopetuslakia laajennettaisiin koskemaan osittain tai kokonaan 5-vuotiaita, tulisi tarkistella miten laki huomioi 5-vuotiaan kehitystason sekä iän. Myös esiopetuksen vähimmäistuntimäärää olisi tarkistettava, jotta se olisi yhteneväinen perusopetuslain mukaisten opetustuntimäärien kanssa. Perusopetuslaki ei tunne vuorohoitoa, vuorohoidossa oleville lapsille tulisi myös järjestää kaksivuotista esiopetusta. Kaksivuotisen esikoulun perustessa perusopetuslakiin, laajenisi kolmiportainen tukijärjestelmä myös 5-vuotiaisiin, samoin oppilashuolto. Mutta koska 5-vuotiaat kuuluvat myös neuvolan palvelujen piiriin, tulisi näitä jollain tapaa yhdistää. Jos taas kaksivuotinen esiopetus perustuisi uuteen varhaiskasvatukseen, voitaisiin varhaiskasvatusta ja esiopetusta toteuttaa kokopäiväpedagogiikkana, jolloin toimintaa ei tarvitsisi määritellä kahden eri lain perusteella. Silloin varhaiskasvatukseen tulisi lisätä esiopetuksen tavoitteet ja säännökset siihen osallistumisesta. Esiopetusta annettaisiin käytännössä päiväkodeissa, koska varhaiskasvatuksen opettajat ja erityisopettajat työskentelevät siellä. Kouluissa annettavasta esiopetuksesta tulisi tehdä lisäys varhaiskasvatukseen. Kolmannen vaihtoehdon uusi esiopetuslaki yhdistäisi varhaiskasvatusta ja perusopetusta ne säädökset, jotka parhaiten soveltuisivat 5-6-vuotiaiden esiopetukseen. Erillisen lain myötä esiopetus korostuisi lapsen oppimisen polulla, mutta olisiko polku jatkuva vai esiopetus oma erillinen osio? (Opetushallitus 2019, 29-33.)

Kaksivuotisen esiopetuksen myötä, tulisi myös opetussuunnitelmia uudistaa. Eikä riitä vain esiopetussuunnitelman muutos, vaan muutos koskisi myös varhaiskasvatussuunnitelmaa, opetussuunnitelmaa ja maahanmuuttajataustaisten lasten suunnitelmia. Kaksivuotisessa esiopetussuunnitelmassa korostuisi pedagogiset erityispiirteet sekä tavoitteet, jotka soveltuisivat 5-6-vuotiaiden opetukseen ja kasvatukseen. Uudistamisprojektiin tulisi varata riittävästi aikaa ja resursseja. Uudistus vaikuttaisi myös taloudellisesti, jolloin kunnille tulisi antaa aikaa varautua muutokseen oman taloudenhallinnan kautta. Selvityksessä ei tehty kustannusarvioita, siitä miten paljon mikäkin vaihtoehto maallemme maksaisi. (Opetushallitus 2019, 35-36.)

Iso osa esiopetuksessa olevista lapsista tarvitsee myös varhaiskasvatusta. Lasta saattaakin koskea yhden päivän aikana kaksi eri opetussuunnitelmaa ja kaksi eri lakia. Jos esiopetusta varten säädettäisiin oma esiopetuslaki, siinä voitaisiin huomioida lapsen koko päivä. Kaksivuotinen esiopetus voisi vahvistaa esiopetuksen asemaa Suomessa, sillä sitä arvostetaan huoltajien toimesta. Pidemmällä ajalla opettajat ja lapset pääsisivät parempaan vuorovaikutukseen ja esiopetuksen erityispiirteitä voitaisiin lisätä. Lapset ovat 5- ja 6-vuotiaina hyvin oppimishaluisia. Kahden ikäryhmän yhteisen ryhmän järjestäminen olisi helpompaa erityisesti paikkakunnilla, joissa on vähemmän lapsia. 5-vuotiaiden osallistamisen

myötä lasten yhdenvertaisuus myös lisääntyisi ja lapset hyötyisivät vertaisryhmän toiminnasta. Jotta tämä kaksivuotinen velvoittava esiopetus olisi mahdollista, tulisi sen olla maksutonta. Selvityksen tekijät katsovat, että lyhyellä aikavälillä uudistus olisi mahdollista tehdä vaihtoehdolla kaksi, eli esiopetus olisi yhteydessä varhaiskasvatukseen. Perusopetuslaissa katsotaan jo nyt, että esiopetus on varhaiskasvatusta. (Opetushallitus 2019, 38-40.)

4 Aineistoanalyysi

4.1 Johdantoa aineistoanalyysistä

Tutkimus tehtiin Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksen toimipisteiden ryhmissä, joissa oli tutkimushetkellä 5-vuotiaita lapsia. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluiden avulla, ja analysoitiin sisällönanalyysiä apuna käyttäen.

Tutkimukseen vastasivat seitsemän kahdeksasta kohderyhmän varhaiskasvatuksen opettajasta. Päädyimme laadulliseen tutkimukseen, koska tarkoituksena oli tutkia Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksessa 5-vuotiaiden lasten viskaritoiminnan toteutumista ja sisältöä laadullisesta näkökulmasta. Halusimme tietoa nimenomaan ryhmien 5-vuotiaiden lasten kanssa tehtävästä työstä ja siihen liittyvistä menetelmistä, materiaaleista ja käytännöistä, joten valitsemalla teemahaastattelun haastattelumenetelmäksi, saimme rajattua haastattelua juuri tämän toiminnan ympärille koko ryhmän ja siinä olevien eri-ikäisten lasten kanssa toimimisen sijaan. Teemahaastattelu avoimilla kysymyksillä antoi myös haastateltaville mahdollisuuden kertoa vapaammin omia näkemyksiään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65.)

Aineiston keräykseen saatiin sivistysjohtajan lupa, joka teki viranhaltijapäätöksen tutkimuksen ja haastatteluiden suorittamisen hyväksymisestä. Jokaiselta haastatellulta pyydettiin lisäksi kirjallinen lupa. (Liite 2) Haastattelut toteutettiin maalisi- ja huhtikuun 2020 aikana sekä kasvotusten ja samalla nauhoittaen että puhelin- ja sähköpostihaastatteluina. Aikomus oli tehdä kaikki haastattelut kasvotusten, mutta Korona pandemian alkaessa juuri samoihin aikoihin, haastattelutaktiikkaa piti muuttaa lähikontakteja vältteleväksi. Pandemia alkoi maailmalla vuodenvaihteen aikoihin, rantautuen Suomeen helmi-maaliskuussa. Koska pandemia asetti maahamme valtavat rajoitukset kevääksi, jouduimme muuttamaan haastattelusuunnitelmiamme. Tämä pandemia muutti muutakin työskentelyämme opinnäytetyötämme ajatellen, olemme työstäneet tätä etäyhteydellä ja ohjaukset sekä seminaari on toteutettu etäyhteyksiä käyttäen. Myös kirjastojen sulkeminen toi omat haasteensa, mutta onneksi käytössämme oli myös laadukasta sähköistä materiaalia. Saimme kuitenkin aikaraamien sisällä kerättyä riittävästi aineistoa, jota pääsimme analysoimaan.

Tutkimuksen ja analyysin tuloksia peilasimme teoreettisen viitekehyksen tietoon, ja pyrimme selvittämään tutkimuskysymyksiin vastaukset teemahaastatteluista saamiemme vastausten analysoinnin perusteella. Tutkimuskysymyksiä tutkimuksessamme lopulta olivat: Millaista on viskaritoiminta Karkkilan varhaiskasvatuksessa? Miten 5-vuotiaiden esiopetusvalmiuksia voitaisiin Karkkilassa tukea enemmän?

Jotta pystyimme analysoimaan aineistoa, oli siihen ensin tutustuttava, luokiteltava ja järjesteltävä. Tämän jälkeen aineiston kanssa voitiin keskustella ja siitä voitiin muodostaa kokonaisuuksia. Tuloksia peilattiin aiempiin tutkimuksiin sekä keskusteluihin, joita aiheesta oli käyty. Aineiston analyysin katsotaan sisältävän kolme vaihetta: luokittelu, analysointi sekä tulkinta. Aineiston perusteelliseen analysointiin kuuluvat kaikki kolme vaihetta, vaikka jokin niistä saattaa olla suuremmissa osassa analyysiä. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 10-12.)

Aloitimme analysointiprosessin lajittelemalla vastaukset teemahaastattelun teemojen mukaan. Jokaisen teeman kohdalla aloitimme lajittelemalla taulukoihin jokaisen kysymyksen vastaukset allekkain, ja redusoimalla eli pelkistämällä vastaukset viereiseen sarakkeeseen. Redusoinnin jälkeen pääsimme klusteroimaan, eli ryhmittelemään jokaisen haastatellun redusoidut vastaukset kysymyksittäin niille sopiviin alaluokkiin. Alaluokille lähdimme hakemaan sopivia yläluokkia, yläluokille pääluokkia ja sitä kautta yhdistäviä luokkia, sillä oleellinen osa analysointia on saadun tiedon käsitteellistäminen. Yleiskäsitteiden avulla vastaukset voitiin luokitella ja niitä voitiin verrata olemassa olevaan teoriaan ja sen käsitteisiin. Abstrahoinnin, eli yleiskäsitteisiin pelkistämisen avulla eri vastaajien pitkät vastaukset saatiin koostettua lyhyempään muotoon. Tämän jälkeen saatuja vastauksia pystyimme peilaamaan viitekehykseen ja pohtimaan opinnäytetyössä esimerkiksi sitä, mitkä nykyiset toimintamallit ja materiaalit tukevat laadukasta ja ikätasoista viskaritoimintaa, ja mitä asioita puolestaan ei ole riittävästi otettu huomioon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 91 - 94.)

Haastattelumme oli jaettu teemojen mukaisesti. Myös aineiston redusointia eli pelkistämistä lähdettiin tekemään teemojen mukaan. Keräsimme samaan pelkistämiseen yhden teeman kaikki vastaukset ja muodostimme niistä taulukoita. Koska haastattelumme oli jaoteltu selkeästi teemoittain, pelkistämisen tehtävänä oli lyhentää ja tiivistää saatuja vastauksia.

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
”Selkeämmin, ryhdikkäämmin ja pidemmälle suunnitella koko toiminta. Selkeät raamit ja rutiinit. Tämä vuosi ollut rikkonainen.”	Suunnitellumpaa ja selkeämpää viskaritoimintaa tulevaisuudessa.

"Pelkkää hyvää. Yksivuotinen on aika raskas, lapset tuntuvat olevan suurennuslasin alla. Syksy on kartoittamista ja keväällä kiireellä yritetään saada kouluun valmiita lapsia. Resurssit vähissä pienellä paikkakunnalla, joten lähetteet yms. jumittaa niin kauan, että jää vähän aikaa oikeasti tukea osaluokkia, joissa haasteita. Kaksivuotinen olisi todella hieno ajatus."	Kaksivuotinen esiopetus poistaisi kiirettä saada lapsia kouluvalmiuteen ja antaisi enemmän aikaa keskittyä lasten tukemiseen.
"Puhtaita viskariryhmiä, missä ei ole muun ikäisiä lapsia"	Viskariryhmät
"Voi olla ihan hyvä, tekee toki viskaritoiminnasta silloin velvoittavaa."	Viskaritoiminnan velvoittavuus kaksivuotisessa esikoulussa
"Ainut asia mikä tällöin pitää muistaa on se, että ne kuitenkin ovat vielä lapsia ja vasta viskareita, heidän ei tarvitse silloin jo osata samat asiat mitä sitten eskarissa ja alkuopetuksessa pitää."	Viskareilta ei voida vielä vaatia samaa osaamista kuin eskarissa ja alkuopetuksessa.
"Tuntuu että kohta viskarinkin pitää jo osata lukea, niin mietityttää, että onko tämä askel siihen suuntaan..."	5-vuotiaiden osaamistavoitteet liian kovat?
"Viskaritoiminta voisi olla kaikissa ryhmissä yhteneväistä ja ryhmien välistä yhteistyötä voisi lisätä."	Kaupungin sisälle yhtenäinen viskaritoiminta.

Taulukko 2: Esimerkki haastatteluaineiston redusoinnista

Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä nousi esiin opinnäytetyömme tarkoituksenmukaisuus ja siihen vahvasti liittyvä teoriapohja.

Alaluokka	Yläluokka
Viskarivihon hyvät ja huonot puolet	Karkkilan kaupungin yhteinen materiaali
Viskaritoiminnassa käytettävät menetelmät ja materiaalit	Ryhmien omat menetelmät ja materiaalit
Toiveet lisämateriaalin suhteen	Materiaalin hankkiminen

Taulukko 3: Esimerkki haastatteluaineiston klusteroinnista

Abstrahoinnissa eli yleiskäsitteiden muodostuksessa korostuivat vahvasti työmme lähtökohdat ja myös teoriassa vahvasti esiin tulleet asiat, joita tutkimuksessamme tulisi huomioida.

Yläluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Viskaritoimintaan vaikuttavat tekijät	Toiminta ja tavoitteet	Laadukas viskaritoiminta
Toiminnan suunnitelmallisuus	Tiimityöskentely ja suunnittelu	
Toimintaan sitoutuminen		

Taulukko 4: Esimerkki haastatteluaineiston abstrahoinnista

4.2 Tulokset

4.2.1 Taustakysymykset

Haastatelluille esitettiin kaksi taustakysymystä, joiden perusteella voitiin todeta, että Karkkilan kaupungin viskariryhmien varhaiskasvatuksen opettajilla on opiskelutaustaa sekä yliopiston että ammattikorkeakoulun kautta. Kaikki opettajat ovat päteviä työhönsä. Ryhmässä opettajana toimimisen kesto vaihteli viiden kuukauden ja kolmen vuoden välillä. Yhdessä ryhmässä opettaja on vaihtunut kesken toimintakauden. Opettajien taustoja emme tutkineet enempää, sillä emme kokeneet sen olevan merkityksellistä tutkimuksemme näkökulmasta.

4.2.2 Yleiset kysymykset

Yleisissä kysymyksissä käsiteltiin opettajien näkemyksiä laadukkaasta 5-vuotiaiden eli viskareiden varhaiskasvatuksesta. Huomioimme myös onko ryhmällä omaa toimintasuunnitelmaa viskaritoimintaan ja ovatko kaikki ryhmän aikuiset sitoutuneet suunnitelmaan. Kysymyksissä tiedusteltiin lasten osallisuutta ryhmän toiminnan suunnitteluun ja sitä, miten Karkkilan kaupungin eri viskariryhmien opettajat keskustelevat viskaritoiminnasta. Tarkastelemalla vastauksia näihin avoimiin kysymyksiin muodostui yleisten kysymysten yhdistäväksi luokaksi laadukas viskaritoiminta. Pääloukkia olivat toiminta ja tavoitteet, sekä tiimityöskentely ja suunnittelu.

Yläluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Viskaritoimintaan vaikuttavat tekijät	Toiminta ja tavoitteet	Laadukas viskaritoiminta
Toiminnan suunnitelmallisuus	Tiimityöskentely ja suunnittelu	
Toimintaan sitoutuminen		

Taulukko 5: Esimerkki haastatteluaineiston yleisten kysymysten luokittelusta

Haastatellut varhaiskasvatuksen opettajat toivat esiin laajat kriteerit, joilla laadukas varhaiskasvatus on mahdollista viskaritoiminnan yhteydessä. Vastauksissa korostui monipuolinen toiminta, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toteutuminen sekä lasten kehitystason huomioiminen. Laadukkuuteen vaikuttavat opettajien mielestä myös lasten tasavertainen kohtelemine, lasten kiinnostuksen kohteisiin vastaaminen, riittävästi haasteita sekä suunnitelmallisuus.

”No se, että kaikki pitää olla järkevää tekemistä”

”Lapsilähtöisyydestä (toiveet ja kiinnostuksen kohteet huomioon), lasten kehitys- ja taitotason huomioimisesta.”

”Yleisesti vasun periaatteista, turvallinen ilmapiiri, oppimisympäristö, suunnitelmallinen toiminta, yksilönä huomioiminen, lasten osallisuus, yhdenvertaisuus.”

”Tasavertaisesta lapsen kohtaamisesta, olla herkillä tiedonjanolle, että tarjoaa riittävästi haastetta”

Kysyttäessä laadukkaasta 5-vuotiaiden varhaiskasvatuksesta, erottautui joukosta selkeitä asioita, joita tulisi huomioida viskaritoiminnassa varhaiskasvatuksen opettajien mielestä. Erityisesti esiin nousivat sosiaaliset suhteet ja ryhmässä toimiminen, kynäkäytön harjoittelu, loogiset harjoitustehtävät, keskittymisen harjoittelu, sekä pelaaminen.

”Että mikä on erilainen tai mikä on samanlainen. Etsi puuttuvia ja mitkä ovat parit ja mitkä kuuluvat yhteen ja tämmöistä niin kuin logiikkaa, ajatuslogiikkaa”

”Lisäksi 5-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa pitäisi mielestäni kiinnittää erityistä huomiota sosiaalisten suhteiden harjoitteluun, omatoimisuuden harjoitteluun ja keskittymiseen liittyvien toimintojen harjoitteluun (kynätehtävät, pelaaminen jne.).”

”Aika paljon siitä, että oppivat toimimaan ryhmässä.”

”Sosiaaliset suhteet, osallisuus, vaikuttamisen mahdollisuus, kielelliset toiminnot (lorut, laulut, riimit jne.), matemaattiset asiat, kynätyöskentely, luokittelu, vertailu, ajankulun hahmottamisen harjoittelemine n, mielenkiinnon kohteisiin vastaaminen”

Haastattelujen perusteella lähes kaikissa ryhmissä on tehty toimintakaudelle ryhmän oma toimintasuunnitelma, sen lisäksi ryhmien toimintaa ohjaa Karkkilan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Myös ryhmän työntekijöiden sitoutumista ryhmän suunnitelmaan pidettiin hyvänä lähes joka ryhmässä. Haastateltavilta kysyttäessä Karkkilan kaupungin yhteisestä viskaritoiminnan suunnittelusta, olivat vastaukset yksimielisiä. Opettajien mukaan yhteistä suunnittelua viskaritoimintaan ei ole ollut. Toisaalta myös pohdittiin, mistä siihen löytyisi yhteistä aikaa, sillä oman ryhmän toiminnan suunnitteluunkaan ei meinaa löytyä riittävästi suunnittelu aikaa.

”Mutta niitä ei ole koskaan tehty, et on aina jäänyt, meillä on vaan täällä tämä kaupungin”

”Ei meillä sellaisia yhteistöitä ole eikä yhteishenkeä eikä yhteistoimintaa ole. Kaikki mitä on näissä neuvoloista tullut, ne on tällaisia yleisiä asioita, joista ollaan puhuttu”

”Vuosisuunnitelma on käytössä”

”Lastenhoitajat eivät niinkään, sillä vastuu varhaiskasvatuksen opettajilla”

”Toimintasuunnitelma on käytössä”

”Samassa talossa olevan viskariryhmän opettajan kanssa vaihdamme kuulumisia säännöllisesti”

”Karkkilan kaupungin vasu, ryhmän oma toimintasuunnitelma”

”Tiiminä työskennellään”

”Eipä kyllä pahemmin keskustella. Talon sisällä jonkin verran.”

Lasten osallistumisessa ryhmän toiminnan suunnitteluun oli havaittavissa vaihtelevuutta. Monessa ryhmässä lapset ovat aktiivisesti mukana, osassa osallisuus painottuu leikkien valintaan ja osassa vastataan lasten mielenkiinnonkohteisiin, kun heiltä itseltään niitä tulee esiin. Vastauksissaan opettajat myös pohtivat, että lapsia voisi tai pitäisi osallistaa enemmänkin toiminnan suunnitteluun.

”Kysymme lasten mielenkiinnonkohteita esimerkiksi askarteluja suunniteltaessa. Viskari toiminnassa pyrin toteuttamaan toimintaa niin, että tehdään opetettavia asioita mielenkiinnon kohteiden kautta.”

”Sanotaanko, että saisi osallistua enemmänkin. Täytyy myöntää, että aika aikuislähtöistä.”

”Joskus kysytään aiheita tai mikä kiinnostaa, ja pidetään lastenkokouksia. Itse viskarin suunnittelee aikuinen.”

”Aikuinen huolehtii, että kaikki osa-alueet tulevat huomioiduksi, lapset voivat vaikuttaa kuitenkin aiheeseen ja sisältöön”

”Noo, aika vähäisesti.”

4.2.3 Aikataulukysymykset

Aikataulukysymysten kohdalla paneuduttiin ottamaan selvää konkreettisen viskaritoiminnan järjestämisen toteutumisesta. Pyrimme selvittämään, että kuinka paljon viskaritoimintaa tehdään kussakin ryhmässä ja kuka toiminnan toteuttaa. Liittykö siihen jotain erityistä painotusta tai kokevatko varhaiskasvatuksen opettajat siihen liittyvän joitain haasteita. Aikataulukysymysten pohjalta päästiin abstrahoinnissa tutkimuksen oleellisten käsitteiden äärelle. Juuri siihen aiheeseen, jossa viskaritoiminnan yksiköiden väliset eroavaisuudet alkavat erottua.

Yläluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Toiminnan toteuttaminen	Viskaritoiminnan suunnittelu ja toteutus	Laadukas ja tavoitteellinen 5-vuotiaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen varhaiskasvatuksessa.
Toiminnan suunnitelmallisuus		
5-vuotiaan kehityksen huomioiminen	5-vuotiaan kasvu, kehitys ja oppiminen	
Haasteet viskaritoiminnassa	Haasteet	

Taulukko 6: Esimerkki haastatteluaineiston aikataulukysymysten luokittelusta

Vastausten perusteella käytännöt vaihtelivat eri ryhmien kohdalla. Osassa ”virallinen” viskaritoiminta toteutui kerran viikossa esimerkiksi kynätehtävien muodossa. Osassa ryhmiä oli ajatus viskaritoiminnasta jatkuvana kokopäiväpedagogiikkana, ja pienryhmissä toimiminen muinakin päivinä oli osa 5-vuotiaiden kanssa tehtävää viskaritoimintaa.

” 1xkertaa viikossa viralliset viskaritehtävät vähintään 30min/kerralla.”

” Normaali tilanteessa 2-3 päivänä viikossa. Enimmäkseen pienryhmätoimintana, tuen tarpeiden kanssa yksilöllisesti tarvittaessa.”

”Viskarit ovat omana ryhmänään ja kaikki toiminta niin jumpassa, askartelussa kuin lauluissa on viskaritoimintaa, ei pelkästään kerran viikossa oleva ”virallinen” viskarihetki, jolloin tehdään pääasiassa kynätehtäviä.”

Toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat pääasiassa ryhmien opettajat. Osassa ryhmistä oli kuitenkin huomioitu myös lastenhoitajien osuus ohjaajina esimerkiksi työvuorojen tai ryhmän sisäisen työnjaon mukaan.

”Viskarituokiot on tällä kaudella vetänyt ryhmän opettaja.”

”Se vetää, jolle se viikko-ohjelman mukaan kuuluu. Ope itse suunnittelee ja kysyy hoitajilta, että haluaako itse suunnitella, vai haluaako valmiin pohjan.”

” Ryhmämuotoista pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen opettaja. Yksilötasolla opettaja/hoitaja. Resurssien ja työvuorojen mukaan mennään. Varhaiskasvatuksen opettaja suunnittelee kuitenkin toiminnan, vaikka hoitaja sen vetäisi.”

Viskaritoimintaan liittyvästä erityisyydestä kysyttäessä esiin tuli toiminnan sisältöön liittyviä asioita. Ryhmillä ei ollut erityisiä painotuksia toiminnassaan, mutta erityisesti vastauksissa tuli ilmi kynätyöskentelyn harjoittelu jokaisessa ryhmässä. Selkeitä esiin tulleita muita teemoja viskareiden toiminnassa erityisesti huomioon otettavissa asioissa olivat numerot, kirjaimet, peruskäsitteiden, kuten muotojen, värien ja ylä- ja alakäsitteiden harjoittelu, liikunnan eriyttäminen muista ikätasoista, sekä eri taitotasojen ja tuen tarpeessa olevien lasten huomioiminen.

” Erityisesti muun ikäisten toimintaan verrattuna, numeroita ja kirjaimia harjoitellaan viskareilla enemmän ja tarkemmin ja myös kynätehtäviä tehdään enemmän.”

” Ei ole painotuksia, mutta liikunta on ollut eriytettynä pienten toiminnasta.”

” Osalla on tuen tarpeita, jonka vuoksi toiminnan sujuvuutta joutuu suunnittelemaan entistä tarkemmin.”

” Kirjojen ja monisteiden pohjalta monipuolisia tehtäviä. Samaan aikaan vuodesta toistuvat aiheet, kuten muodot tällä hetkellä. Monipuoliset ja sopivan tasoiset tehtävät ovat tavoitteena.”

” Leikkimäinen tuokio käsitteiden läpikäymisestä, n. kolme kynätehtävää, koulumainen tuokio (pöydän ääressä kynänkäytön harjoittelua). Jos joku lapsi ei osaa käsitteitä, niin seuraavalla kerralla kerrataan, muodot, värit ja numerot yms. peruskäsitteet.”

Haasteita kartoitettaessa vastauksissa oli hajontaa. Kahdessa vastauksessa ei viskaritoiminnan toteuttamisessa koettu olevan erityisiä haasteita, näissä perusteluina olivat toimitilojen toimivuus ja rutiinien mukaan toimiminen, sekä riittävä resurssi ja työnjako ryhmän aikuisten kesken. Muiden vastausten kohdalla haasteiksi koettiin tilojen ja tilajakojen rajoittavuus toiminnassa, tasoerojen ja tuen tarpeiden huomioiminen ja pienryhmäjakojen tekeminen lasta tukevaksi, muutokset ja lasten paikallaolojen vaihtelevuus tai toiminnasta myöhästyminen, sekä ryhmän rakenne. Haasteet vaihtelivat sekä ryhmien, että toimipisteiden välillä.

” Tilahaasteet, ajoittain tila määrittää toiminnan, eikä pedagogiikka. Erityisesti toiminnallisessa opetuksesta on rajoitteita.”

” Ei ole haasteita. Jatkuvuus ja rutiinit ovat tärkeitä. Poissaolleet voivat tehdä samat tehtävät toisena päivänä. Tilat ovat hyvät ja on mahdollisuus toimia eri tiloissa.”

” Kaikki lapset eivät ole vielä paikalla kun viskarihetki alkaa, vaikka ollaan muistutettu toiminnan alkamisajasta.”

” Kiinteitä ryhmäjakoja ei ole. Tasoerojen mukaan jaotellaan tehtäväkohtaisesti.”

” Lapset eri aikaan paikalla. Tuen tarpeet. Ryhmän kokonaisrakenne.”

4.2.4 Materiaalikysymykset

Materiaali-teeman alla tavoitteenamme oli selvittää ajatuksia Karkkilan kaupungissa tällä hetkellä käytössä olevan Viskarivihosta, sen käytöstä ja ominaisuuksista, opettajien tällä hetkellä käytössä olevasta materiaalista, sekä materiaalien riittävyyden kokemuksesta. Tällä haluttiin selvittää myös ryhmien materiaalien käytön eroja ja toiveita lisämateriaalista, jotta koko kaupungin yhtenäistä linjaa voisi kehittää myös hyväksi koettujen materiaalien avulla.

Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Karkkilan kaupungin yhteinen materiaali	Viskaritoiminnassa käytettävät menetelmät ja materiaalit	5-vuotiaan kehitystä, kasvua, oppimista ja esiopetusvalmiuksia tukevien menetelmien ja materiaalien käyttö toiminnassa.
Ryhmien omat menetelmät ja materiaalit		
Materiaalin hankkiminen	Viskaritoiminnan kehittäminen	

Taulukko 7: Esimerkki haastatteluaineiston materiaalikäsymysten luokittelusta

Karkkilassa kaikilla käytössä oleva Viskarivihko on kaikissa ryhmissä käytössä. Kartoitimme haastattelussamme mielipiteitä sen hyvistä ja huonoista puolista. Haastatteluissa kävi ilmi, että vihko oli opettajien mielestä ihan hyvä ja oli hyvä idea, että kaikilla ikäluokan lapsilla on olemassa jokin yhteinen tehtäväpaketti. Useamman opettajan mielestä vihossa oli monipuolisesti tehtäviä eri alueilta. Hajontaa oli mielipiteessä vihon laajuudesta. Tehtäviä oli toisen makuun sopivasti, jotta se ei sido liikaa, mutta toisaalta useamman opettajan mielestä se koettiin myös liian suppeaksi opetuksen tukena. Kuului myös mietintää, että kuuluuko vihon olla kartoitus, vai opetusta tukeva paketti? Osalle vihko oli pakollinen yhteisesti sovittu suoritettava asia, eikä niin lapsia houkuttelevassa muodossa. Osa koki, että siitä on hyötyä, mutta siinä ei huomioida tasoeroja ja lapsen kehityksen seuraaminen jää suppeaksi.

”Vihko luotiin, että olisi joku, jolla kartoitetaan missä kukin on. Onko se kartoitus, vai viskariin tarkoitettu tehtävävihko? Pitäisi miettiä uusiksi ja selkeyttää, jos on vihko toiminnan tueksi, niin sisältö on liian suppea siihen tarkoitukseen. Hyvä kuitenkin, että on joku yhteinen kaikilla lapsilla.”

”Monipuoliset tehtävät, ei liikaa tehtäviä, jolloin se ei sido liikaa, tosin silloin se saattaa välillä meinaa myös unohtua. Kattaa hyvin asiat, joita viskareiden tulee osata.”

”Hyvää, että vihkossa on monipuoliset tehtävät, se on ainut hyvä puoli. Vihko siirtyy eskariopettajille. Aika vähän tehtäviä, ei näe edistystä, vähän epäselvää, että koska vihkoa pitäisi täyttää. Voisi olla syksy/kevät jako, tai enemmän tehtäviä. Eri tasoisia tehtäviä.”

Käytössä olevia menetelmiä ja materiaaleja kartoitettiin, jotta saataisiin laajempi kuva tämänhetkisen toiminnan sisällöstä. Osalla vastaajista ei ollut mitään erityisiä menetelmiä jaettavana, mutta haastatteluista esiin nousivat kuitenkin leikin ja toiminnallisuuden kautta

oppiminen, ryhmätyöskentelyn harjoittelu, sosiaaliset- ja kaveritaidot ja lasten vahvuuksien löytäminen. Käytössä on erilaisia tunnetaitomateriaaleja, kuten Askeleittain - materiaali. Lautapeliä lisäksi erilaiset sovellukset iPadeille ovat useammassa ryhmässä käytössä, kuten Ekapeli, Molla ABC ja Lolan matikkajuna. Materiaaleista esiin nousivat erilaiset omat materiaalit, kuten omia kirjoja ja harjoituskirjoja, joita opettajilla oli itsellään. Logicot, erilaiset kynätehtävät, Riimi- ja kerrontakortit, kirjainten opetteluun, luokitteluun ja laskemiseen erilaisia omia materiaaleja, sekä esimerkiksi Sanaleikki -kirja ovat käytössä.

” Kortteja, joiden kanssa harjoitellaan tarinan kerrontaa ja kuvien oikeaa järjestystä on käytössä.”

” Logicot, vanha mutta toimiva, tabletilla Mollaa, lautapelejä paljon käytössä laskemisen opettelemiseen. Kynätehtävä-monisteita.”

”Käytetään paljon padia esim. Kirjaimien ja oman nimen kirjoittamisen harjoitteluun, käytetään eri materiaaleja luokitteluun ja laskemiseen. Leikki on oppimisvälineenä. ”

”Tunnemateriaalit, Askeleittain, hahmottamiseen liittyviä kynätehtäviä, tarkkaavaisuuteen liittyviä kynätehtäviä, Logico.”

”Numeroita, ja kirjaimia toki treenataan erilaisilla kynätehtävillä, panostetaan enemmän ryhmätyöskentelyn harjoitteluun.”

” Meillä lapset ovat kiinnostuneet hirveästi kirjaimista, joten niitä nyt harjoitellaan ja tutkitaan. Olemme myös painottaneet sosiaalisia- ja kaveritaitoja nyt erityisesti ryhmässä, joista on myös hurjasti ollut hyötyä meidän viskareille. Lapsen vahvuuksien näkyväksi tuominen on myös saanut hyvää palautetta.”

Lopuksi kartoitimme toiveita materiaalin ja menetelmien suhteen. Toiveissa ilmeni selkeästi erilaisia tuen tarpeita. Kahden ryhmän opettajat eivät kaivanneet muuten materiaalia, mutta liikuntaan liittyviä toiveita oli sekä jo taitavien 5-vuotiaiden kanssa liikkumisen tukemiseen, koska omat vahvuudet eivät olleet liikunnan saralla ja toisaalta viskareille kaivattiin myös jo vähän isommille sopivia urheiluvälineitä, kuten sählymailoja. Myös metsä- ja luonto-opetuksen laajentaminen oli toiveissa. Uuden materiaalin tervetulleeksi toivotti suurin osa vastaajista. Toiveena ilmeni myös tarvetta valmiille tuokiomateriaaleille, joita voisi itse muokata tarpeiden mukaan. Koko kaupungin yhteneväistä linjaa, sekä vuosikelloa viskaritoiminnalle myös toivottiin.

”Oma vahvuus ei ole liikunnassa, joten siihen olen aina kaivannut apua.”

” Ulkoliikuntaan vähän isompien välineistöä kaipaisin (esim. säbämailoja tms., jotka olisivat aikuisten hallittavissa, ei vapaassa käytössä). Muihin osa-alueisiin löytyy kaikenlaista. Metsässä liikkumista ja opetusta voisi laajentaa ulos enemmän.”

” Kaikki materiaali on tervetullutta.”

” Varsinaisesti ei tule osa-alueita mieleen. Karkkilan viskari-linjan yleinen yhtenäistäminen olisi tarpeen.”

” Selkeitä 5-vuotiaille tehtyjä materiaaleja. Sellaisia, missä olisi kokonaisia tuokioita suunniteltuna ns. puolivalmiiksi ja niitä pystyisi sitten itse muokkaamaan lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan. Myös ns. vuosikello viskari toimintaan olisi hyvä, en ainakaan ole sellaista vielä nähnyt/saanut käsiin esimieheltä. ”

4.2.5 Tulevaisuuskysymykset

Tulevaisuuteen liittyvissä kysymyksissä ennakoitiin Suomen suunnitelmia mahdollisesta kaksivuotisesta esiopetuksesta. Sekä opettajien toiveita oman kaupungin viskaritoiminnan tulevaisuuden suhteen. Jo aiempien kysymysosoiden vastauksissa on tullut esiin huomioita kehittämisestä, joita otimme mukaan myös käsiteltäessä tulevaisuuden teeman alla olevaa aineistoa. Oman kaupungin sisällä viskaritoimintaan kaivattiin selkeyttä ja suunnitelmallisuutta. Vastauksissa korostuu yhtenäisten linjausten saaminen viskaritoimintaan sekä yhteinen suunnittelu toiminnan kehittämiseksi.

Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Lasten tasoerojen tasaaminen	Selkeä ja tavoitteellinen viskaritoiminta	Esiopetusvalmiuksien kehittäminen
Viskaritoiminnan yhtenäistäminen		
Haasteet viskaritoiminnassa	Haasteet	

Taulukko 8: Esimerkki haastatteluaineiston tulevaisuuskysymysten luokittelusta

”Selkeämmin, ryhdikkäämmin ja pidemmälle suunnitella koko toiminta. Selkeät raamit ja rutiinit. Tämä vuosi ollut rikkonainen.”

”Viskaritoiminta voisi olla kaikissa ryhmissä yhteneväistä ja ryhmien välistä yhteistyötä voisi lisätä.”

”Selkeät linjaukset, että viskaritoiminnan toteutuminen ei ole riippuvainen ryhmästä tai talosta. Selkeät suunnitelmat ja toimintatuokiot mitä opettajat sitten voivat muokata lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan.”

”Ei mitään erikoista. Nykyinen muoto on ihan ok. Ihanaa olisi, jos olisi enemmän aikuisia.”

Kaksivuotinen esiopetus herättää opettajissa ristiriitaisia tunteita. Osa kokee, että kaksivuotinen esiopetus poistaisi kiirettä esiopetuksesta. Jolloin lapset saisivat rauhassa kehittää kouluvalmiuksiaan ja samalla pystyittäisiin keskittymään enemmän yksittäisten lasten tuen tarpeisiin. Osa kuitenkin kokee, että kaksivuotinen esiopetus asettaisi lapsille liian suuria vaatimuksia ja leikki saattaisi unohtua laadukkaasta varhaiskasvatuksesta. Samalla opettajia mietityttää vanhempien suhtautuminen kaksivuotiseen esiopetukseen. Pelkona on, että myös vanhemmat asettaisivat esiopetukseen suuremmat paineet. Koulun alkuopetuksen merkitystä myös huomioitiin, mikäli jo esikoulussa opeteltaisiin asioita, joita on nyt opetettu alkuopetuksessa.

”Mutta onhan tässäkin tottakai se, että lapset on niin erilaisia, kun ajattelee että joku viisivuotias ei ole vielä päässyt edes esiopetukseen niin on niin fiksu, että saattaa pitkästyäkin tästä tavallisesta päiväkotielämästä.”

”Pelkkää hyvää. Yksivuotinen on aika raskas, lapset tuntuvat olevan suurennuslasin alla. Syksy on kartoittamista ja keväällä kiireellä yritetään saada kouluun valmiita lapsia. Resurssit vähissä pienellä paikkakunnalla, joten läheteet yms. jumittaa niin kauan, että jää vähän aikaa oikeasti tukea osa-alueita, joissa haasteita. Kaksivuotinen olisi todella hieno ajatus.”

”Kaksipiippuinen juttu, leikin tärkeydestä pitäisi pitää kiinni. Mielestäni riittää vuoden eskari.”

”Ihan positiivisia ajatuksia, sillä viskareissa on tasoeroja välillä yllättävän paljon, joten kaksivuotinen esiopetus ei olisi huono asia ollenkaan.”

5 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millaista viskaritoimintaa Karkkilan kaupungin kunnallisissa päiväkodeissa on tällä hetkellä ja miten toimintaa voitaisiin yhtenäistää. Tavoitteena olisi, että laadukkaan viskaritoiminnan kautta lasten

esiopetusvalmiudet tasaantuisivat ja esikouluun siirryttäessä lapsilla olisi jo esimerkiksi keskittymisen taitoa harjoitettu. Teemahaastattelun avulla saimme Karkkilan kaupungin viskareissa toimivilta varhaiskasvatuksen opettajilta arvokasta tietoa siitä, miten viskaritoimintaa on nyt toteutettu ja mihin asioihin opettajat kaipaavat kehittämistä. Lähdimme purkamaan johtopäätöksiä tutkimuskysymyksiemme alle.

5.1 Millaista on viskaritoiminta Karkkilan varhaiskasvatuksessa?

”Kasvatus, opetus ja hoito painottuvat eri tavoin eri ikäisten lasten toiminnassa sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 23).

Aineistomme perustella laadukkaaseen viskaritoimintaan kuuluu monta eri osa-aluetta ja se rakentuu vahvasti varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Myös aineistostamme nousi esiin varhaiskasvatuksen opettajien näkemys siitä, että varhaiskasvatussuunnitelma luo pohjan viskaritoiminnan suunnittelulle. Varhaiskasvatuslaki (540/2018) määrittelee varhaiskasvatuksen olevan ” lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka”. Aineistostamme kävi ilmi, että moni opettaja kaippaa viskaritoimintaan nimenomaan yhtenäisempää suunnitelmallisuutta sekä yhtenäisiä tavoitteita viskaritoiminnalle. Varhaiskasvatuslaki tai varhaiskasvatussuunnitelma eivät eriytä 5-vuotiaille tarkoitettua viskaritoimintaa muusta varhaiskasvatuksesta. Tämän vuoksi yhteistä suunnitelmaa päiväkodeissa toteutettavalle viskaritoiminnalle ei ole saatavilla. Varhaiskasvatuksen tulee kuitenkin tukea ja edistää lasten kehitystä ja oppimista, lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Yleisten kysymysten kautta vastausten yhdistäväksi luokaksi muodostui laadukas viskaritoiminta, jonka pääluokkia olivat toiminta ja tavoitteet sekä tiimityöskentely ja suunnittelu. Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2018, 6) mainitaan, että Karkkilan päiväkodeissa toteutettavan kunnan omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa, yksikön toimintasuunnitelmaa sekä lasten omia varhaiskasvatussuunnitelmia. Yksikön toimintasuunnitelma määrittelee päiväkodin varhaiskasvatuksen lähtökohdat ja miten ne arjessa toteutuvat. Haastattelujen perusteella lähes kaikista ryhmistä löytyi oman ryhmän toimintasuunnitelma, yhdessä ryhmässä käytössä oli vain kaupungin paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Kaikki haastateltavat kertoivat, että kaupungin sisällä ei yhteisesti keskustella viskaritoiminnan sisällöstä tai tavoitteista, tähän kaivattiin enemmän yhteistä suunnittelua tai ainakin yhteisiä käytäntöjä. Päivi Kupila (2011, 300) kirjoittaa artikkelissaan kuinka tärkeää varhaiskasvatustyössä on jakaa tietämystään työyhteisössä. Myös omaa asiantuntijuutta ja ymmärrystä asioista on hyvä tuoda esiin, jolloin muut työyhteisön jäsenet saavat näkökulmia omaan ammattiuteen. Usein esteenä yhteiselle pohdinnalle on

kiire päiväkodin arjessa. Tämä näkyi myös haastattelun vastauksissa, jossa pohdittiin Karkkilan kaupungin yhteistä viskaritoiminnan suunnittelua.

Laadukas varhaiskasvatus on suunnitelmallista, joten oli perusteltua kartoittaa suunnittelun ja toteutuksen erilaisia tapoja. Lähes kaikissa ryhmissä varhaiskasvatuksen opettajat suunnittelivat toiminnan joko yksin tai ryhmän toisen opettajan kanssa. Näistä kahdessa myös lastenhoitajat osallistuivat toiminnan ohjaamiseen joko silloin tällöin tai tarpeen mukaan. Yhdessä ryhmässä oli selkeä ero muihin, sillä viskaritoiminnan suunnittelu oli kyllä opettajan vastuulla, mutta toimintaa vedettiin viikko-ohjelman mukaan, jolloin hoitajat olivat mukana toteutuksessa säännöllisesti. Halutessaan, he saivat myös itse valita, halusivatko ”valmiin ohjelman”, vai suunnitella toiminnan itse. Koska käytäntö on kentällä kirjavaa, olisi aina toimintakauden aluksi hyvä käydä yhteinen keskustelu tulevasta toiminnasta, ja mitä se eri kasvattajilta vaatii. Halutaanko Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksessa tähän yhteistä linjaa, vai annetaanko tiimeille työnjaollinen vapaus?

Ryhmän sisäiseen toimintaan vaikuttaa tiimin sitoutuneisuus ryhmän suunnitelmaan. Tiimisopimus luo yhteisen toimintakulttuurin ja sen kautta jokaisen tiimin jäsenen odotetaan sitoutuvan yhdessä sovittuihin käytäntöihin. Aineiston perusteella voidaan todeta, että suurimmassa osassa Karkkilan kaupungin viskaritoimintaa harjoittavissa ryhmissä on yhteiseen suunnitelmaan sitoutuneita työntekijöitä. Aineistosta nousi esiin, että myös sitoutumattomuutta löytyy. Samalla pohdintaa aiheutti sitoutuneisuuden mahdollisesti vaikuttava asema tiimissä. Koska varhaiskasvatuksen opettajalla on vastuu ryhmän toiminnasta, heräsi osalla epäilyksiä siitä, että ovatko lastenhoitajat samaan tapaan toimintaan sitoutuneita.

Lasten osallistuminen ryhmän toiminnan suunnitteluun oli haastattelujen perusteella vaihtelevaa. Kaikissa ryhmissä lapset saivat jollain tapaa vaikuttaa päiväkodin arkeen, esimerkiksi valitsemalla leikkejä tai askartelun aiheita. Yksi opettaja kertoi suunnittelevansa viskaritoimintaa lasten mielenkiinnon kohteiden perusteella. Tutkimusten mukaan lapsi keskittyy paremmin toimintaan, silloin kun hän kokee sen mielenkiintoiseksi, toiminta motivoi, ja tuottaa iloa ja onnistumisen kokemuksia (Helin, Kola-Torvinen & Tarkka 2017, 13). Esimerkiksi lapsilla on luontainen motivaatio leikkimiseen ja leikin kautta oppiminenkin tapahtuu kuin huomaamatta (Helenius ja Lummelahti 2018, 59). Moni toi haastattelussa myös esiin, että lasten osallisuutta ryhmän toiminnan suunnittelussa voisi olla enemmänkin.

Varhaiskasvatuslain voimaantulo vuonna 2015 ajoi lasten osallisuutta ja lasten mielipiteiden huomioonottamista eteenpäin myös lain kautta. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kehoitetaan kasvattajia kannustamaan lapsia omatoimisuuteen, sekä tukea heidän osallistumistaan ja vaikutusta itseään koskeviin asioihin. Yhteisesti asioita suunnitteleamalla, lapset oppivat vuorovaikutustaitoja ja heille rakentuu yhteisiä sääntöjä. Kasvattajien tehtävänä on

huolehtia, että jokainen lapsi saa oman äänensä kuuluviin ja pääsee osallistumaan päätöksentekoon. Kun lapset pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan, kehittyy itseluottamusta ja sosiaalisia taitoja. Kun lapsi kokee tullessa kuulluksi ja nähdyksi, kehittyy lapsen osallisuutta vahvistavat taidot. (Turja 2012, 41-43.)

Haastattelun vastaajien pohdinta laadukkaasta 5-vuotiaiden varhaiskasvatuksesta painottui monipuolisuuteen ja lapsilähtöisyyteen sekä ikätason mukaiseen kehittävään toimintaan. Teoreettisessa viitekehyksessämme kirjoitimme 5-vuotiaiden kehityksestä laajasti. Sen pohjalta voidaan todeta, että 5-vuotiaat ovat jo omatoimisia ja taitavia, he tarvitsevat ikätasolleen sopivia haasteita. Haastatteluaineistostakin nousi esiin ajatus lasten mielenkiinnon kohteisiin tarttumisesta, jolloin lasten osallisuus toiminnassa korostuu. Varhaiskasvatuksen laadukkuuden lähtökohtana ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja suunnitelmallisuus. Myös nämä tulivat esiin vastauksissa opettajien toimesta. Erityisesti viskaritoimintaan liittyviä laadukkuuden merkkejä aineistossa olivat sosiaalisten taitojen oppiminen, kynän käytön harjoittelu, ympäristökasvatus sekä vertaisoppiminen. Kynätehtävien tavoitteena ovat lasten taitojen havainnointi, keskittyminen sekä hienomotoristen taitojen kehittäminen. 5-vuotiaat voivat leikkiä jo sääntöleikkejä ja he ovat kiinnostuneita pelaamisesta, viskaritoiminnassa voidaankin hyödyntää pelaamista yhtenä oppimismuotona. Opettajat korostivat viskaritoiminnassa otettavan huomioon loogisen päättelyn ja matemaattisten asioiden oppimista.

Osa opettajista ei kokenut, että viskaritoiminta sinänsä toisi haasteita. Siihen vaikuttivat vastausten perusteella joko pitkä kokemus alalta tai useamman opettajan tuoma tuki ja hyvä työnjako. Muiden opettajien vastauksissa haasteina toiminnan toteutuksessa joko yleisesti tai tällä kaudella olivat erilaiset muutokset, kuten ryhmän vaihtuminen, sekä henkilökunnan että lasten poissaolot. Myös lasten eriaikaisuus hoidossa toi haasteita, sillä tuokiot aina keskeytyivät lasten saapuessa ripotellen paikalle. Päiväryhmässä lasten tullessa esimerkiksi myöhässä tai vuorohoidossa lasten vaihtelevien hoitoaikataulujen mukaan. Muina haasteina koettiin olevan ryhmän rakenne, jossa asiaan vaikuttivat eri-ikäisten lasten yhteisryhmä ja tasoerot. Esimerkiksi yhdessä ryhmässä tehtiin pienryhmäjakoja aina vaihdellen tehtävän mukaan, eikä vakituisia pienryhmiä ollut ollenkaan. Tässä puolestaan ilmeni jälleen yksi eri ryhmien välinen ero, sillä kaikissa muissa ryhmissä oli pienryhmätoiminnassa vakituiset jaot, joiden sisällä tasoeroja huomioitiin yksilöllisesti. Jos tämä tasoerojen ja jatkuvien jakojen mukaan jakaminen koetaan haasteeksi, niin voisiko tätä tilannetta korjata yhtenäistämällä linjaa muiden ryhmien kanssa tekemällä selkeät pienryhmäjaot, joiden sisällä haasteet ja harjaantumisen tarpeet huomioitaisiin yksilöllisesti? Yhdessä talossa ilmeni haastetta tilojen ja tilajakojen tuomien haasteiden kanssa. Tämä on seikka, johon voi olla hyvin vaikeaa vaikuttaa. Asiaa voitaisiin ehkä ainakin pohtia yhteisesti esimerkiksi koko talon palaverissa, jossa toiminnansuunnittelua voi pohtia myös koko talon tilankäytön suhteen, tai ohjaamalla toimintaa enemmän ulkona portaittain toimivaksi, jos muuten jakotilat käyvät vähiin. Yhden

opettajan toiveena oli laajentaa luonto- ja metsäopetusta, joten voisiko siinä olla myös osa ratkaisua tilahaasteisiin?

Haasteet vaihtelivat sekä ryhmien, että toimipisteiden välillä. Tästä voidaan päätellä, että jokaisen ryhmän rakenne, henkilöstön ja toimintatapojen yksilölliset erot, sekä eri toimipisteiden rakenteelliset erot näyttäytyvät myös haastateltavien kokemuksissa sekä konkreettisina haasteina että subjektiivisina kokemuksina. Haasteista osa, kuten poissaolot ja vuorohoidon tarve ovat haasteita, joihin itsessään ei voida vaikuttaa, mutta yleisesti moniin haasteisiin voitaisiin varmasti tarttua, jos ryhmien opettajat pääsisivät enemmän keskustelemaan ja refleктоimaan haastekohdista toistensa kanssa, sekä sitä kautta saamaan uusia ja erilaisia näkökulmia asioihin.

5.2 Miten 5-vuotiaiden esiopetusvalmiuksia voitaisiin tukea Karkkilassa enemmän?

Viskaritoiminnan laadukkaan toteuttamisen ja esiopetusvalmiuksien tukemisen toteutumisen edellytyksenä on, että toiminta on varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaisesti kokonaisvaltaista, pedagogisesti suunniteltua ja säännöllistä. Haastattelujen avulla kartoitimme toimintatapoja tämänhetkisen viskaritoiminnan toteuttamisesta Karkkilan kaupungissa, jotta saisimme kuvan toiminnan laajuudesta ja toteutuksesta eri toimipisteissä ja ryhmissä. Tutkimuskysymykseen etsimme vastausta kysymyksillä, joiden avulla saisimme tietää, millä keinoilla tällä hetkellä tavoitteellinen 5-vuotiaan kasvun, kehityksen, oppimisen ja esiopetusvalmiuksien tukeminen toteutuvat Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksessa, ja miten toimintaa voisi kehittää. Vastausten analyysissä päädyimme yhdistävään luokkaan, joka oli 5-vuotiaan kehitystä, kasvua, oppimista ja esiopetusvalmiuksia tukevien menetelmien ja materiaalien käyttö toiminnassa.

Vastauksista kävi ilmi, että säännöllisyydestä pidettiin kiinni kaikissa ryhmissä. Kuitenkin toteutus ja toimintatavat vaihtelivat ryhmien välillä melko paljon. Vastauksista kävi ilmi, että viskaritoiminta käsitteenä ja toiminnan laajuus sisällöllisesti vaihtelivat vastaajien kesken. Joillekin viskaritoiminta oli 5-vuotiaiden lasten kanssa toimimista kokonaisvaltaisesti, ja siihen laskettiin kuuluvaksi kokonaisvaltainen ja jokapäiväinen toiminta lasten kanssa. Osalle toiminta oli vain kerran viikossa toteutettava kynätehtävä-hetki ja ”pakollinen” viskarivihon täyttäminen. Tähän olisi varmasti hyvä miettiä jokin yhtenäinen linja, ja suunnitella toimintaa enemmän kokonaisvaltaisen pedagogiikan puolelle yhteisesti. Vaikka viskaritoiminta on varhaiskasvatukseen kuuluvaa, eikä sille ole erillistä toimintasuunnitelmaa, niin tulevaisuuden suunnitelmissa siintävä mahdollinen kaksivuotinen esiopetus on viemässä ajatusta siihen suuntaan. Kuten teoriaosuudessa esittelemämme tietopohjan mukaan 5-vuotiaiden taidot ja valmiudet oppia ovat jo valtavat, niin olisi sääli, jos näitä taitoja ja herkkyyksia ei hyödynnettäisi, jotta esiopetuksessa ja koulussa ei tarvitsisi aloittaa oppimaan oppimisen taitoja alusta asti. Pieni lapsi ei erota leikkiä ja oppimista toisistaan,

mutta esikouluikään tultaessa lapsen oppimisessa alkaa näkyä jo tavoitteellisuutta. (Kronqvist 2017, 24-28.) Toki mikään ei kumoa Varhaiskasvatustalain (540/2018) mukaista tavoitetta edistää lapsen ikä- ja kehitystason mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Jokaisen lapsen yksilöllinen polku ja lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ovat edelleen keskiössä jokaisen lapsen varhaiskasvatusta suunnitellessa, toteuttaessa ja arvioitaessa, jolloin jokaiselle lapselle tulee myös mahdollistaa heille sopivat oppimistavat.

Viskaritoiminnan erityispiirteistä kysyttäessä muutamassa ryhmässä oli ryhmän omia erityispiirteitä, kuten vuorohoidon, S2, eli suomea toisena kielenä puhuvien, ja tuen tarpeessa olevien lasten huomioimista, jotka osaltaan vaikuttavat ryhmän toimintaan ja sen suunnitteluun. 5-vuotiaiden kanssa työskentelyssä yleisesti painotettiin kuitenkin haastattelujen perusteella monipuolisiin ja sopivan tasoisii tehtäviin, kirjaimiin, numeroihin, muotoihin, väreihin, käsitteisiin ja kynänkäytön harjoitteluun osa-alueisiin. Yksi opettajista mainitsi myös samaan aikaan vuodesta toistuvat aiheet, joten ainakin ajatuksentasolla toiminnassa on jo ollut vuosikellomaisen toiminnan ajatusta. Tämä tukee sitä ajatusta, jonka mukaan hyvällä suunnittelulla ja esimerkiksi juuri vuosikellon avulla voitaisiin toteuttaa laadukasta ja lapsia tukevaa toimintaa tasalaatuisemmin. Dokumentoimalla ja tuomalla näkyväksi viskarivuotena harjoiteltavia aiheita voidaan varmistaa, että saman ikäluokan lapset opettelevat samoja esiopetusvalmiuksia tukevia osa-alueita joka toimipisteessä, myös tulevina vuosina.

Materiaalien ja menetelmien osalta kartoitimme sekä tämänhetkisiä menetelmiä ja materiaaleja että toiveita materiaalien suhteen. Karkkilan kaupungin omaan käytössä olevaan Viskarivihkoon suhtautuminen oli perusvireeltään positiivista sen olemassaolon suhteen, sillä oli jotain yhteistä materiaalia koko ikäluokalle. Kuitenkin mielipiteissä sisällön suhteen oli vaihtelua. Monella opettajalla oli paljon aivan omaa materiaalia, jota on kertynyt pikkuhiljaa uran aikana, mutta vähemmän aikaa työelämässä olleet opettajat toivoivat lisää ainakin puolivalmista materiaalia, jota voisi hyödyntää jatkossa. Erityisiä menetelmiä tai painotuksia johonkin tiettyyn pedagogiikkaan ei haastatteluissa tullut ilmi. Esiin nousivat kuitenkin leikin ja toiminnallisuuden kautta oppiminen, ryhmätyöskentelyn harjoittelu, sosiaaliset- ja kaveritaidot, sekä lasten vahvuuksien löytäminen, jotka kaikki nivoutuvat 5-vuotiaan lapsen kehityksen osa-alueisiin ja myös esiopetusvalmiuksien tukemiseen.

Materiaalikysymyksissä oli selkeästi nähtävissä ryhmäkohtaisia ja myös opettajakohtaisia eroja, joten yksilölliset mielipiteet, mieltymykset ja kokemus toivat vastauksiin vaihtelevuutta. Osa opettajista kaipasi lisää materiaalia tai välineitä työskentelynsä tueksi, osa oli tyytyväisiä tämänhetkiseen tilanteeseen materiaalien suhteen. Tässäkin korostui subjektiivinen kokemus ja oman toiminnan kehittäminen ajan saatossa. Useamman kommentin perusteella kuitenkin voidaan todeta, että olemassa oleva Viskarivihko kaippaa

vielä kehittelyä, joko selkeästi lasten taitotasoja kartoittavaan suuntaan, tai laajentamalla sitä enemmän opetusta tukevasti materiaaliksi.

Muissa käytössä olevissa materiaaleissa oli jonkin verran yhtäläisyyksiä, kuten esimerkiksi lautapelit ja Logicot, tunnetaitomateriaalit, erilaiset tabletilla pelattavat oppimissovellukset, sekä erilaiset kynätehtävät. Silti keskiössä vaikutti olevan kaikkien opettajien omat tai itse hankitut materiaalit. Koska kaupungissa ei ole mitään tiettyä toimintaan yhteisesti suunniteltua materiaalia, on opettajien valikoimat hyvin erilaiset. Toisaalta omien materiaalien käyttäminen tuo toimintaan monimuotoisuutta ja varmasti tuo myös opettajalle mielekkyyttä suunnitella ja toteuttaa toimintaa mieleisillä materiaaleilla. Toisaalta juuri tämä monimuotoisuus tuo kentälle myös epätasaisuutta ja eriarvoisuutta eri ryhmien ja toimipisteiden kesken. Juuri tähän halutaan muutosta, joten ainakin osittain yhdessä valittujen osa-alueiden, sekä samojen esiopetusvalmiuksia tukevien materiaalien käyttö jokaisessa ryhmässä tasaisi tätä ”satunnaisten” materiaalien käytöstä syntyneitä eroja opetuksen tasalaatuisuutta ajatellen. Vastauksissa ilmenneitä materiaaleja käytimme pohjana myös opinnäytetyömme osana olevan Viskaritoiminnan vuosikellon laatimisessa.

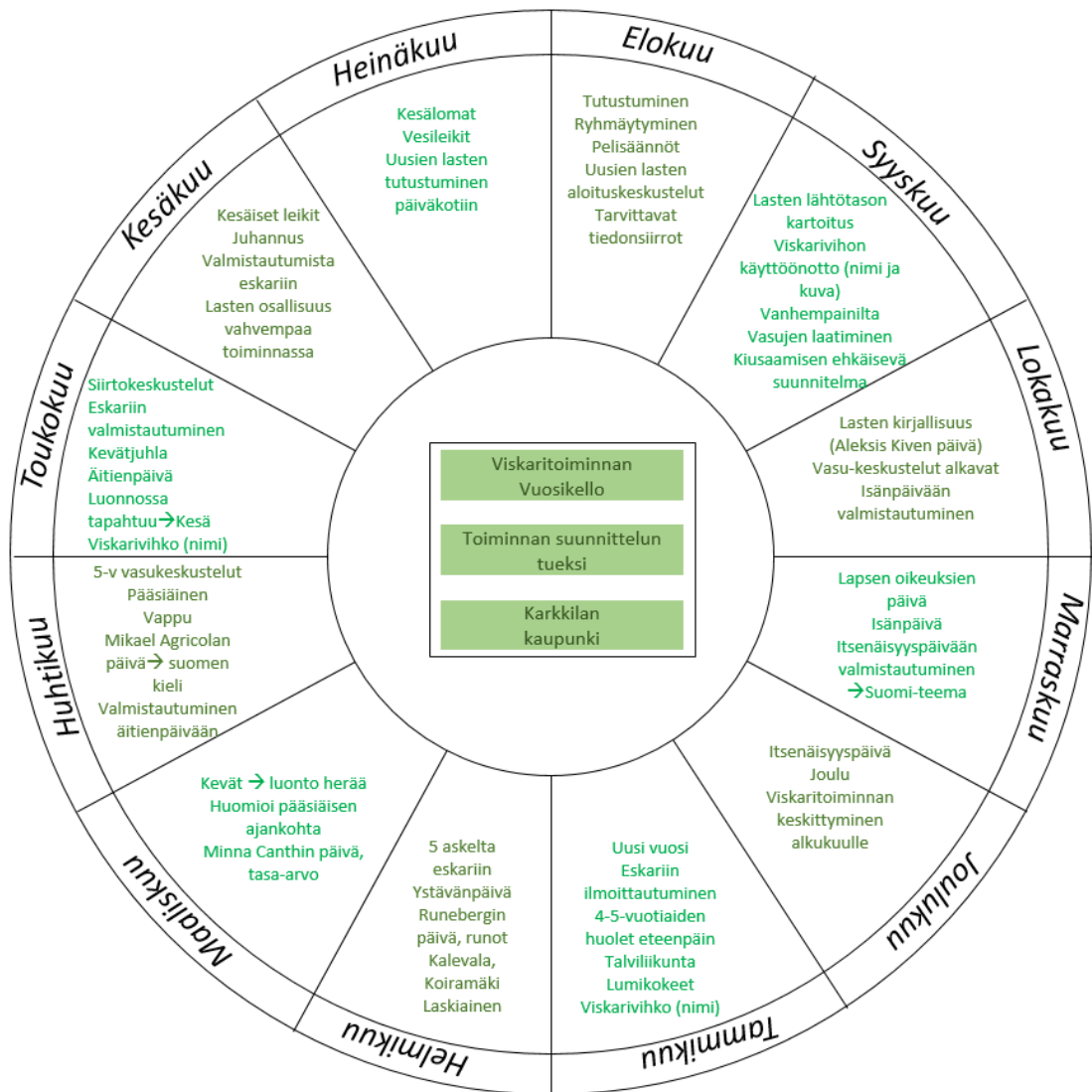
Haastattelussamme kysyimme opettajilta tulevaisuuden toiveita viskaritoimintaan, ja vastauksissa selvästi korostui kaupungin sisäinen suunnitelma viskaritoiminnalle ja samalla esiopetusvalmiuksien tukemiselle. Kun kaupungin sisällä luodaan yhteisiä käytäntöjä ja tavoitteita viskaritoiminnalle, on lapsilla yhdenvertaiset opit siirtyä esiopetukseen. Lapset ovat erilaisia oppijoita, mikä huomioitiin myös opettajien vastauksissa, mutta silti katsottiin, että eri ikäisten lasten päiväkotiryhmät ovat parempia kuin pelkät viskariryhmät. Vastauksissa oli kuitenkin toiveena myös puhtaat viskariryhmät. Pienryhmätoiminnalla eri ikäisten lasten ryhmissä voidaan kuitenkin toteuttaa myös laadukasta viskaritoimintaa, kun se on hyvin suunniteltua ja sille on selkeät tavoitteet. Pienryhmätoiminta on pedagoginen valinta, jonka on todettu tukevan turvallisuuden tunnetta, ennakoitavuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta, sekä yhteisöllisyyttä, ja jonka avulla myös ryhmän aikuisten on helpompaa havainnoida ja huomioida yksilöllisesti lapsia (Järvinen & Mikkola 2015, 39). Tulevaan viskaritoimintaan kaivattiin myös lisää vinkkejä sekä uutta materiaalia.

Suomessa mahdollinen siirtyminen kaksivuotiseen esiopetukseen herätti opettajissa ristiriitaisia tunteita. Toisaalta sen katsottiin tuovan lisää aikaa lasten oppimiselle ja kehitymiselle ennen koulutaipaleen alkua, toisaalta taas esiopetuksen lisäämisen katsottiin vievän aikaa lasten leikiltä. Aineistosta nousi vahvasti esiin se, että vaaditaanko nykypäivänä lapsilta jo liikaa, mikä on varhaiskasvatuksen rooli, jos jo 5-vuotiailta vaaditaan esimerkiksi lukemaan opettelua? Koska kaksivuotisesta esikoulusta ei ole vielä esitetty isompia varhaiskasvatus/esiopetus suunnitelmia, herättää sen tavoitteet kysymyksiä opettajien keskuudessa. 5-vuotiaalta ei voida vielä vaatia täysin samoja asioita kuin 6-vuotiaalta, joten kaksivuotisessa esiopetuksessa tulisi huomioida lasten kehitystaso, tämä huomio nousi esiin

haastatteluista. Huolta aiheutti myös riittävä pätevän henkilökunnan saaminen laajennettuun esiopetukseen. Haastatteluissa kuitenkin huomioitiin myös positiivisia asioita kaksivuotisesta esiopetuksesta ja erityisesti sen mukana tuoma kiireettömyys selvittää esikoulun asioista rauhallisemmin kuin yhdessä vuodessa. Kahdessa vuodessa lasten kouluvalmiudet voisivat opettajien mukaan tasaantua ja lapset saisivat enemmän tukea oppimiseen. Samalla yhteistyö viskareiden ja eskareiden välillä tiivistyisi.

Opinnäytetyömme alun teoria osuudessa kaksivuotista esiopetusta tarkasteltiin Opetushallituksen (2019) tekemän selvityksen kautta, jossa kerrottiin kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteena olevan lasten yhdenvertaisuuden lisääminen. Esiopetus on Suomessa maksutonta, joten 5-vuotiaiden lasten ottaminen mukaan esiopetukseen tekisi siitä velvoittavaa, ja kotona olevia 5-vuotiaita tulisi enemmän mukaan varhaiskasvatuksen piiriin. Näin ollen ajatellaan, että lapsilla olisi tasavertaisemmat oppimisen eväät koulua varten, kun he ovat jo 5-6-vuotiaina harjoitelleet koulussa vaadittavia taitoja.

6 Vuosikello

Kuvio 1: Viskaritoiminnan vuosikello

Vuosikello on kellon muotoon tehty vuosikalenteri, jonka avulla voidaan suunnitella ja visualisoida koko vuoden toimintaa ja tapahtumia yhden kuvan avulla (Hautanen 2018). Ajatus vuosikellosta syntyi, kun mietimme opinnäytetyömme aihetta Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksen vastaavien opettajien kanssa. Keskustelussa heräsi ajatus, että jonkinlaisen yhteisen vuosikellon avulla voitaisiin hahmotella ja yhtenäistää viskaritoimintaa, jos sama pohja olisi käytössä kaikissa ryhmissä.

Vuosikello -työskentelyä voidaan käyttää myös pedagogisen dokumentoinnin välineenä. Sen avulla voidaan peilata, arvioida ja kehittää toimintaa. Varhaiskasvatuksen opettajan vuosisuunnitelmien ja eri teemojen tuominen näkyväksi auttaa myös muuta tiimiä ennakoimaan tulevia tapahtumia, sekä sitouttaa heitä paremmin toimintaan. (Rintakorpi &

Vihmari-Henttonen 2017, 114 - 115.) Vuosikellon laatimisen etuina ovat ajanhallinnan helpompi hahmottaminen, tekemisen ennakoiminen helpottuu, toiminnan läpinäkyvyys lisääntyy ja siitä kommunikoiminen helpottuu. Myös systemaattinen ja looginen työnteko lisääntyy, sekä työn kuormitukset ja päällekkäisyydet voidaan hahmottaa ja ennakoida paremmin. (Hautanen 2018.)

Karkkilassa oli entuudestaan käytössä Varhaiskasvatuksen vuosikello, johon on listattu vuoden tapahtumia ja aikataulutuksia, kuten palavereja, vasu -keskusteluiden aikataulutuksia ja lomakyselyitä. Käytimme olemassa olevan vuosikellon tietoja osittain tämän esimerkki Viskarin vuosikellon pohjana, jotta pedagogiset aikataulut olisivat linjassa kaupungin olemassa olevan suunnitelman kanssa. Jätimme Karkkilan varhaiskasvatuksen vuosikellosta pois muutamia aiheita, jotka eivät käytännössä liittyneet viskaritoimintaan. Tämän lisäksi lisäsimme vuosikelloon oleellisia juhlapäiviä ja teemoja, jotka sopivat kullekin kuukaudelle. Lisäsimme vuosikelloon myös opinnäytetyön taustatyön tiimoilta syntyneen Viisi askelta eskariin-ohjelman toteutuksen helmikuulta alkaen. Toiminnan suunnittelun ja toteutuksen jätämme kuitenkin Karkkilan varhaiskasvatuksen omaan harkintaan. Pääpaino opinnäytetyössämme oli viskaritoiminnan tutkimuksen tekeminen, joten vuosikello on ikään kuin sivutuote. Halusimme kuitenkin tehdä vuosikellon ja sen lisäisivun opinnäytetyöhömmme suuntaa antavaksi ehdotukseksi, ja Karkkilan kaupungin viskaritoiminnan eri toimipisteiden yhtenäisen toimintasuunnitelman luomisen pohjaksi.

Perinteisesti näkemissämme vuosikelloissa kuukaudet ovat alkaneet kellotaulumaisesti tammikuusta joulukuuhun. Päädyimme yhteisen pohdinnan kautta kuitenkin hieman kääntämään tätä ajatusmaailmaa lähemmäs varhaiskasvatuksen toimintakautta, joka on elokuusta heinäkuuhun. Mielestämme vuosikelloa on helpompaa hahmottaa ja lukea, kun tulevat tapahtumat ja toiminnat etenevät toimintakauden, eivätkä kalenterivuoden mukaan. Vuosikelloa rakennettaessa pohdimme sitä, että kuinka paljon laitamme valmista tietoa ja materiaalia tuotokseen ja kuinka paljon jää varhaiskasvatuksen opettajan omille hartioille. Emme myöskään halunneet luoda vain yhden tietyn teeman ympärillä olevaa vuosikelloa, jonka vuoksi päädyimme hyödyntämään suomalaista kalenteria ja sen mukana tuomia erilaisia tapahtumia.

Vuosikellon lisäksi loimme lisäisivut (LIITE 4), johon kokosimme viskarivuoden kulkuun sopivia, haastatteluiden kautta saamiemme, sekä itse hyviksi tai mielenkiintoisiksi kokemiemme materiaalien pohjalta teema- ja materiaalivinkkejä. Näitä varhaiskasvatuksen opettajat voivat halutessaan hyödyntää. Vuosikello on sisällöllisesti melko suppea, joten ajatus eri teemaideoiden ja materiaalien keräämisestä myös omaa tulevaa työskentelyä hyödyttämään tuntui sopivalta lisältä opinnäytetyöhömmme. Pohjana toimi luomamme vuosikello, josta nappasimme joka kuukaudelle sopivia teemoja. Teemojen lisäksi lisäsimme pohjaan esiopetusvalmiuksia tukevia ja oppisen alueilta painotettavia osa-alueita, sekä erilaisia omia

ideoita toiminnan suhteen. Mukaan lisäsimme myös haastatteluissa ilmi tulleita jo käytössä olevia materiaaleja. Liitteen luomisessa emme käyttäneet ulkopuolisia lähteitä, vaan hyödynsimme tutkimuksen, omien ideoiden, työkokemuksen ja opiskeluiden aikana vastaan tulleita materiaaleja. Samalla toimme näkyviin omaa oppimistamme dokumentoimalla ideat ja ajatukset yhtenäiseksi liitteeksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) ohjeistus ja laaja-alaisen oppimisen ajatus kulkee kuitenkin läpi koko viskarivuoden, joten vuoteen mahtuu paljon pedagogista toimintaa oppimisen eri alueilta. Teemaidea ja materiaalivinkit-lisäsivut onkin luotu vapaamuotoisesti lähinnä esimerkiksi toteutuksesta.

7 Pohdinta

Opinnäytetyömme aihe lähti Karkkilan kaupungin tarpeesta tutkia kaupungin varhaiskasvatuksen viskaritoimintaa. Yhteistyö kaupungin kanssa sujui hyvässä hengessä ja saimme nopeasti tutkimusluvan kaupungilta. Oli hienoa, että kaupunki halusi lähteä kehittämään varhaiskasvatuksen viskaritoimintaa ja se koetaan tärkeäksi ennen siirtymistä esikouluun. Harmittavasti Koronavirus pandemian vuoksi, emme pystyneet esittelemään työtämme kaupungin varhaiskasvatuksen opettajille haluamallamme tavalla. Työmme tuloksia kuitenkin esitellään PowerPoint -esityksen avulla Karkkilan varhaiskasvatuksen johtajalle ja vastaaville opettajille. Ja koska toinen opinnäytetyön tekijöistä on Karkkilan varhaiskasvatuksessa töissä, pystyy hän kertomaan työn tuloksista vielä tarkemmin varhaiskasvatuksen kentällä.

7.1 Opinnäytetyön luotettavuus

Opinnäytetyömme arvioinnin pohdinnassa törmäsimme luotettavuuden arvioinnin haastavuuteen. Teoriakirjallisuudessa katsotaan, että laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin on olemassa vaihtelevia käytäntöjä. Yleisesti käytetyt reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden käyttöä on kritisoitu, sillä ne ovat lähtöjään määrällisen tutkimuksen puolelta ja sen myötä vastaavat lähinnä määrällisen tutkimuksen tarpeita. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Lähdimmekin arvioimaan työmme luotettavuutta Tuomen ja Sarajärven (2018) tekemän listauksen pohjalta.

Tutkimuksemme kohteena oli Karkkilan kaupungin viskaritoiminta ja sen yhdenmukaistaminen kaupungin sisällä. Samalla tutkimuksessamme kartoitettiin 5-vuotiaiden lasten esiopetusvalmiuksien kehittämistä. Tutkimus on lähtökohtaisesti tärkeä ja ajankohtainen, sillä Suomessa on selvitetty mahdollisuutta laajentaa esiopetusta 5-vuotiaisiin lapsiin, jolloin viskaritoiminta muuttuisi esiopetukseksi. Ennen tutkimuksemme aloittamista, meillä oli suppea näkemys siitä, millaista viskaritoimintaa Karkkilan kaupungissa on ja miten sen sisälle kätkeytyy esiopetusvalmiuksien tukeminen. Aloitimme työskentelyn tutustumalla 5-vuotiaiden

lasten kehitykseen, esiopetusvalmiuksiin sekä selvitykseen kaksivuotisesta esikoulusta. Kaikki materiaali, johon teoreettinen viitekehysemme pohjautuu, on luotettavaa ja tieteellisesti tutkittua. Tekemämme teemahaastattelun kautta meille selventyi viskaritoiminnan toteutuksen kirjavuus sekä yhteisten käytänteiden uupuminen varhaiskasvatuksen kentällä.

Tutkimusmateriaali kerättiin teemahaastattelujen kautta, lopulta osa kirjallisesti, sillä kevään 2020 Koronavirus pandemia vaikeutti kasvotusten käytäviä haastatteluja. Haastatteluja varhaiskasvatuksen opettajien kanssa saimme seitsemän, joista kaksi kasvotusten, kaksi puhelimitse ja loput kirjallisesti vastaamalla teemahaastattelumme kysymyksiin. Luotettavuutta olisi lisännyt haastattelujen yhtenäinen toteuttaminen, mutta koimme, että saimme kaikilla tavoilla arvokasta ja merkityksellistä tietoa liittyen tutkimukseemme. Kaikki haastattelut varhaiskasvatuksen opettajat toimivat Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksessa ja työskentelevät ryhmissä, joissa toteutetaan viskaritoimintaa. Seitsemän kahdeksasta opettajasta vastasi, joten vastausprosentin ollessa näin hyvä voimme todeta, että saimme luotettavan otannan Karkkilan kaupungin viskaritoiminnan opettajien näkemyksistä. Lisäksi haastattelimme Karkkilan varhaiskasvatuksen vastaavia opettajia, joiden kanssa keskustelua käytiin viskaritoiminnan haasteista sekä kehityskohteista. Kaikilla haastateltavilla oli siis ammatillinen tausta ja näkemys tutkimukseemme. Vaikka opinnäytetyön toinen tekijä työskentelee Karkkilan varhaiskasvatuksessa, olivat haastateltujen vastaukset mielestämme hyvin rehellisiä eikä asioita piiloteltu mitenkään.

Tutkimus tehtiin keväällä 2020. Aineiston analyysissä käytimme sisällönanalyysiä ja luokittelimme vastauksia haastattelussa käytetyn teemajaon mukaisesti. Aineiston käsitteellistäminen auttoi tulosten ja johtopäätösten teossa, saimme yhdisteltyä vastauksissa esiin nousseita haasteita sekä myös toimivia asioita. Aineiston sisältö vastasi tutkimuskysymyksiimme ja niiden pohjalta voitiin todeta asioita, jotka kuuluvat laadukkaaseen viskaritoimintaan ja samalla ne nojautuvat teoreettiseen viitekehysseemme. Samoin esiopetusvalmiuksien kehittämiseen löytyi vastauksia, joita voidaan rinnastaa kehitteillä olevaan kaksivuotiseen esiopetukseen.

7.2 Opinnäytetyön eettisyys

Koko opinnäytetyöprosessin aikana pyrimme toimimaan eettisesti. Prosessin alussa lupamenettelyt hoidimme asianmukaisesti. Tutkimusluvan saimme sivistysjohtajalta nopeasti, mutta käytimme kuitenkin aikaa myös riittävän informoivaan tutkimussuunnitelman tekoon, jotta yhteistyökumppanillamme olisi hyvä käsitys työmme suunnitelmista. Haastatteluiden vastaukset säilytettiin asiaan kuuluvalla tavalla ja tietosuojasta huolehtien. Haastateltavat myös allekirjoittivat suostumuslomakkeet, joissa he antoivat luvan käyttää antamiaan tietoja opinnäytetyössä. Erityisesti panostimme työssämme haastateltavien anonymiteetistä

huolehtimiseen. Koska kyseessä on pieni kaupunki ja suhteellisen pieni työyhteisö, niin tunnistettavuustekijä on otettava erityisesti huomioon. Tätä tekijää ei voida täysin poistaa analyysissä, eikä tuloksissa, sillä osassa ryhmistä on omia erityispiirteitään ja rakenteitaan, joista heidät voidaan tunnistaa. Pyrimme kuitenkin minimoimaan haastateltujen tunnistettavuutta muokkaamalla haastattelujen aineistoa poistamalla lainauksista puheessa esiintyvää murretta, jonka perusteella vastaaja voidaan tunnistaa paikallisesti. Pidimme tarkasti huolta kuitenkin siitä, että vastauksen sävy tai sisältö ei muuttunut.

Vaikka toinen opinnäytetyöntekijä työskentelee Karkkilan varhaiskasvatuksessa, niin hän ei kuitenkaan toimi varhaiskasvatuksen opettajana ryhmässä, eikä viskaritoiminnassa itsessään. Tämä ei siis tuonut eettistä estettä toiminnan tutkimiselle. Se kuitenkin puolestaan mahdollisti melko nopealla aikataululla etenemisen, sillä yhteistyökumppania ei tarvinnut etsiä erikseen. Myös haastateltavien yhteystiedot olivat ulottuvilla, jolloin pandemia -tilanne ei kaatanut ja hidastanut opinnäytetyötä merkittävästi tältä osin.

7.3 Kehitysideat

Tutkimuksessamme tuli esiin, että jokaisessa tutkimukseen osallistuneessa ryhmässä toteutettiin viskaritoimintaa. Peilattaessa tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä varhaiskasvatuksen vastaavien opettajien taustatyöhaastattelussa ilmi tullessiin ajatuksiin ja toiveisiin, voidaan todeta, että kentällä tehdään paljon todella hyvää työtä, mutta siellä on myös kehitettäviä kohtia. Erityisesti viskaritoiminnan vieminen kokonaisvaltaiseksi toiminnaksi toimintahetkien sijaan tarvitsee vielä lisää tukea. Vastaavien opettajien mainitsemat tärkeät osa-alueet tukivat laadukkaan viskaritoiminnan teoreettista viitekehystä ja samoja asioita ilmeni myös haastateltavien vastauksissa. Viskaritoiminnan toteutuksessa on vaihtelevuutta ja siihen kaivattiin yleisesti yhtenäisempää linjaa kaupungin sisällä. Alkujaan tarve tutkimukselle on lähtenyt hyvin eri lähtötasoisista esiopetukseen tulevista lapsista. Tutkimuksemme perusteella voidaankin todeta, että viskaritoimintaan kaivataan suunnitelmallisuutta sekä yhteisiä tavoitteita, jotta esiopetusvalmiuksia voitaisiin kehittää ja lasten lähtötaso esikoulun alkaessa tasaantuisi.

Koska varhaiskasvatuslaki (540/2018) eikä varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet (2018) eriytä viskaritoimintaa, olisi tärkeää luoda kaupungin sisällä yhtenäinen linjaus toiminnan harjoittamiseen. Se voisi olla osana paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä tulla huomioituksi yksikön ja ryhmän toimintasuunnitelmissa. Kaupungin sisäiseen linjaukseen voisi nimetä työryhmän, joka yhdessä teoreettiseen viitekehukseen nojautuen linjaisi viskaritoiminnan tavoitteet. Samalla ryhmä loisi pohjan sen suunnittelulle sekä miten huomioidaan toiminnan toteutuminen ryhmässä. Tutkimuksemme mukaan toiminnan toteutumiseen vaikuttavat ryhmän ikärakenne, tilat, henkilöstön motivaatio ja osaaminen sekä ajankäytön suunnittelu. Suunnitteluun vaadittavaa aikaa on vaikea löytää kiireisessä

päiväkoti-ajassa, joten siihen tulisi luoda suunnitelma ylempien päättäjien kautta. Jolloin voitaisiin taata päiväkodin arkeen tarvittava apu-työvoima sekä työryhmälle riittävä aika työstää linjausta.

Myös erilaiset koulutustaustat ja varhaiskasvatuksen pedagogiikassa, sekä vastuualueissa menneiden vuosien aikana tapahtuneet muutokset saattavat osittain näkyä vielä kentällä, joten sekin saattaa lisätä eri tiimien toimintakulttuurien vaihtelevuutta. Päiväkodeissa pedagoginen vastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla, mutta kasvatusvastuu, sekä toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi kuuluvat myös lastenhoitajien työkuvaan (Liukkonen, Seppänen & Simola 2019, 47). Heikka, Hujala, Turja & Fonsén (2017, 62 - 63) kirjoittavat, että pedagogista toimintaa ohjaavat lyhyelle ja pitkälle aikavälille laaditut ryhmäkohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka muodostavat ja sovittavat kaikki oppimisympäristön ja toiminnan suunnittelun eri näkökulmat päiväkodille, lapsiryhmälle, sekä yksilöille sopiviksi. Suunnitelmat kuitenkin muuntautuvat päivittäisen arvioinnin, henkilöstön ja lasten osallisuuden, sekä tarpeiden mukaan. Tämä puoltaisi mielestämme ajatusta ”ryhmävasun” tärkeydestä toiminnan suunnittelussa. Sekä samalla henkilöstön työnjaon sopimisesta ja dokumentoinnista jo toimintakauden alussa. Dokumentointi ja toiminnan suunnittelemisen näkyväksi tekeminen myös samalla sitouttavat koko tiimiä, sekä helpottavat yhtenäisten tavoitteiden saavuttamisen arviointia.

Karkkilan viskareilla on käytössään Viskarivihko, joka on tehtäväpaketti viskaritoiminnan tukivälineeksi. Pääsimme itse tutustumaan Viskarivihkoon ja haastattelimme opettajia vihon käytöstä. Päällimmäisenä ajatuksena vihosta oli, että se on hyvä tukiväline viskaritoimintaan, mutta se vaatisi vielä kehittämistä. Meille heräsi kysymys, että onko vihon tarkoitus olla oppimismateriaali vai välineenä lasten taitojen kartoittamiseen. Karkkilassa käytössä oleva tiedonsiirtolomake 5-vuotiaista esikouluun on hyvin monipuolinen ja kartoittaa ison listauksen lapsen taitoja. Viskarivihko kuitenkin kulkee myös lapsen mukana esikouluun. Tästä tuli ajatus, että voisiko lapsi saada muistoksi viskarista vihkonsa, jolloin myös huoltaja(t) näkevät lapsen edistymistä varhaiskasvatuksessa, ikään kuin viskarivuoden kasvunkansiona? Tiedonsiirtolomakkeen mukana voisi kulkea vihosta oman nimen kirjoittamisen ja oman kuvan piirtämisen tehtävät. Vihossa voisi olla syyskauden osio sekä kevätkauden osio, jolloin tehtävien haastavuus voisi nousta kevätkaudella. Tällöin myös tehtäviä voisi liittää paremmin ryhmän toimintasuunnitelmaan valmiiksi.

Kaipasimme Viskarivihkoon johdonmukaisuutta sekä selkeää järjestystä. Jäimme pohtimaan matemaattisten asioiden puuttumista vihon tehtävistä sekä kielellisten tehtävien vähyyttä. Väritystehtävässä oli vain yksi sivu, vaikka tehtävässä oli lapsen havainnointia liittyen värien tunnistamiseen sekä syksyllä että keväällä. Tehtävissä voisi olla mukana myös motorisia tehtäviä, suoritettuaan tehtävän, lapsi voisi saada esimerkiksi leiman tai tarran vihkoonsa. Vihossa oli myös leikkaa-liimaa tehtäviä, joiden katsoimme hieman rikkovan vihon

kokonaisuutta, tätä jäimme pohtimaan, että miten leikkaa-liimaa taitoa voisi tuoda esiin vihon avulla. Voisiko tässä toimia esikoulua ajatellen lapsen unelmakartta esikoulusta? Lapsi voisi etsiä esimerkiksi lehdistä kuvia, jotka tuovat esikoulun mieleen ja liimata ne viskarivihon unelmien esikoulu sivulle. Viskarivihko itsessään on ideana hyvä sekä toimiva, 5-vuotiaat ovat jo innokkaita tekemään tehtäviä ja oppivat samalla esimerkiksi kynän käyttöä sekä keskittymistä.

Esiopetusvalmiuksia ajatellen olisi myös yhtenäisemmän viskaritoiminnan linjaaminen ajankohtaista. Suhtautuminen mahdolliseen kaksivuotiseen esikouluun herättää selvästi sen puolesta puhujia, sekä vastustajia. Olisikin hyvä selkiyttää, mitä taitoja olisi hyvä osata tai ainakin harjoitella viskarissa, ennen siirtymistä esikouluun. Koska opinnäytetyön tarve lähti esikouluun tulevista lapsista, kaupungin sisällä pitäisi käydä keskustelua niistä taidoista, joissa erityisesti on huomattu tasoeroja lasten välillä. Jokainen lapsi on kuitenkin yksilö ja kehittyy omassa aikataulussaan, joten täysin yleistetty näkemys 5-vuotiaan osaamisesta on mahdotonta tehdä. Tavoitteena olisikin saada suosituksia niiden taitojen suhteen, joita jo esikoulussa tarvitaan. Omat huomiomme viskaritoiminnan kehittämiseksi olemme tuoneet esiin tässä opinnäytetyössä vuosikellon sekä teemallisen ideapankin avulla. Jotta opinnäytetyön laajuus ei olisi muodostunut liian suureksi, on näillä ehdotuksilla vain pieni osa työssämme. Keskityimme pääasiassa tutkimuskysymyksiimme, ja niiden kautta selvittämään Karkkilan tämänhetkistä viskaritoimintaa.

7.4 Yleistä pohdintaa

Opinnäytetyötämme oli mielenkiintoista ja innostavaa tehdä, sillä 5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen kehittäminen kaksivuotisen esiopetuksen mahdollisen toteutumisen näkökulmasta on ajankohtainen aihe myös muualla Suomessa. Tutkimuksemme on ikään kuin askeleen edellä nykyhetkestä, ja tukee ajatusta myös valtakunnallisella tasolla viskaritoiminnan kehittämisestä kaksivuotisen esiopetuksen suuntaan. Oli hienoa huomata, että Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksessa halutaan jo valmiiksi valmistautua mahdolliseen tulevaan muutokseen ottamalla ”viskarivuoden” tärkeys tapetille. Vaikka viskaritoiminta kuuluu vahvasti varhaiskasvatuksen yleisten linjojen, Varhaiskasvatuslain ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden alaisuuteen, niin on enemmän kuin ajankohtaista pohtia 5-vuotiaiden lasten valmiuksia jo tavoitteelliseen esiopetusvalmiuksien tukemiseen.

Tämänkin opinnäytetyön teoriaosuudessa viitataan nivelvaiheiden tärkeyteen ja niiden sujuvuuden varmistamiseen. Nivelvaiheissa mainitaan päiväkodista esiopetukseen siirtyminen ja esiopetuksesta kouluun siirtyminen. Monessa kaupungissa ja kunnassa esiopetus on järjestetty päiväkodeissa, mutta esimerkiksi juuri Karkkilassa, esiopetuspaikoista kaksi kolmesta toimii koulujen yhteydessä. Tällöin nivelvaiheita tulisi joko yksi lisää tai nivelvaihe aikaistuisi 5-vuotiaiden kohdalla.

Tässä kohdassa pohdimme, jos kaksivuotinen esiopetus toteutuu, niin voidaanko esiopetus tällöin järjestää edelleen koulujen yhteydessä, vai jouduttaisiinko se siirtämään takaisin päiväkotien yhteyteen? Karkkilassa kaksivuotinen esiopetus ajatuksena aiheutti ristiriitaisia tunteita. Toteuttaminen vaatisi tarkkaa suunnittelua, sekä esiopetussuunnitelman perusteiden tarkastelua 5-vuotiaiden osalta, jolloin leikin määrää ja leikin kautta oppimisen määrää voitaisiin pitää edelleen kehitysvaiheelle riittävällä tasolla. Vaikka kaksivuotinen esiopetus ei toteutuisikaan, niin silti viskaritoiminnan toteuttamisen yhtenäistäminen ja sen kehittäminen ovat tärkeitä ja oleellisia toimintoja varhaiskasvatuksessa. 5-vuotiaiden valmiutta ja motivaatiota oppia tulee tukea. Tukeminen ei ole ainoastaan yksilöllisten osa-alueiden harjaantumattomuuden tai tuen tarpeiden huomioonottamista, vaan myös kehityksen tukemista niin, ettei kenenkään oppimista myöskään jarruteta.

Teoriaosuudessa käsitelimme hyvinkin yksityiskohtaisesti kehityspsykologian näkökulmasta juuri 5-vuotiaan ”normaalin” kehityksen mukaisia taitoja ja kehityksen osa-alueita. Nämä tiedot ovat hyvää pohjatietoa yleisistä odotuksista silloin, kun esimerkiksi lapsella esiintyviä tuen tarpeita ja haasteita pohditaan ja punnitaan. Kuitenkin varhaiskasvatussuunnitelman perusteidenkin mukaan tärkeää on toteuttaa lapsilähtöistä, ikä- ja kehitystasoista varhaiskasvatusta, joten liiallinen näiden kriteereiden tuijottaminen on haitallista. Jokaiselle 5-vuotiaalle tulee antaa myös viskaritoiminnassa mahdollisuus omaan yksilölliseen polkuun.

Lapsilähtöisyyden ja osallisuuden periaatteet ovat nykymuotoisessa varhaiskasvatuksessa keskiössä, joten myös kokonaisvaltaisen viskaritoiminnan suunnitteleminen tulee perustua varhaiskasvatuksen periaatteiden päälle. Tämän opinnäytetyön tekemisen aikana huomasimme, että viskaritoiminnan suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioimisessa voi olla vaikeaa erottaa, mikä on laadukasta varhaiskasvatusta, ja mikä viskaritoimintaa. Mitä juuri 5-vuotiaille suunnattu toiminta tuo siihen lisää? Opettajilta saimmekin siihen paljon näkemyksiä, kuten esimerkiksi luki-valmiuksia tukevien teemojen ja ryhmässä toimimisen taitojen erityinen harjoittelu. Jokainen opettaja, ryhmä ja lapsi tuo suunnitelmaan kuitenkin omat muutoksensa, sekä tuen tarpeiden ja osallisuuden tuomia sävyeroja.

Toivomme, että suunnittelemamme vuosikello tukee tätä viskaritoiminnan suunnittelemisen yleisen linjan kehittämistä. Tutkimuksemme mukaan ainekset kokopäiväisen, 5-vuotiaan kehitystä ja esiopetusvalmiuksia tukevan ja yhteneväisemmän toiminnan toteuttamiseen löytyy kyllä Karkkilan kaupungin varhaiskasvatuksen opettajien ammattitaidon takaa. Se pitää vain valjastaa käyttöön ja yhteisen tiedonjaon, sekä suunnittelun avulla luoda yhtenäinen linja. Viskarivihon päivityksen toteutus varmasti toisi sille lisäarvoa, samoin yhtenäistä toimintaa ja saman linjan ylläpitämistä edesauttaisi edes osittainen samojen materiaalien käyttäminen esimerkiksi kielellisten-, matemaattisten ja motoristen taitojen osa-alueilla. Liika valmis materiaali toisaalta rajaa opettajan oman suunnittelun osuutta, ja suunta vie helposti vanhanaikaiseen aikuislähtöiseen ja -johtoiseen valmiiksi suunniteltuun toimintaan.

Tätä halusimme välttää, joten juuri siksi loimme kevyen vuosikellon tätä ajatusta konkretisoimaan.

Uskomme ja toivomme, että opinnäytetyömme 5-vuotiaan lapsen kehityksen teoriaosuudessa olevien kehityksen osa-alueiden tukemisen keinoista, vuosikellosta ja ideapankista on hyötyä sekä Karkkilan kaupungin että myös muiden kaupunkien ja kuntien varhaiskasvatusyksiköiden viskaritoiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Meille tämä koko prosessi oli antoisa. Parityöskentelyn avulla pystyimme hyvin refleктоimaan työtämme toisiamme kannustaen eteenpäin. Opinnäytetyö prosessina on kehittänyt tietotaitoamme varhaiskasvatuksesta, antanut uutta näkökulmaa, ja vahvistanut teoriatietoamme erityisesti 5-vuotiaden lasten kehityksestä ja oppimisesta, sekä itse viskaritoiminnasta.

Lähteet

Painetut

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2017. Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala E. & Turja L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. Uudistettu painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 56 - 68.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus. Perusteita. Books on Demand: Helsinki.

Helin, E., Kola-Torvinen, P. & Tarkka, K. 2017. Osallisuus ja osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Teoksessa Kangas J., Vlasov, J., Fonsén, E. & Heikka, J. (toim.) 2017. Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa 2 - Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Suomen varhaiskasvatus: Tampere, 11 - 19.

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto: Vantaa.

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2017. Eheä kasvunpolku - haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 78 - 96.

Kronqvist E.-L. 2012. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala E. & Turja L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2.painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 10 - 29.

Kronqvist E.-L. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala E. & Turja L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. Uudistettu painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 10 - 29.

Kupila P. 2012. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa Hujala E. & Turja L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja 2.painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 300 - 312.

Liukkonen T., Seppänen H. & Simola T. 2019. Lapsen ja perheen tukena. Sanoma Pro: Helsinki.

Mikkola P. & Nivalainen K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään - näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Pedatieto: Vantaa.

Paalasmaa J. 2011. Tehokkuutta vai ihmisyyttä? Sydämen sivistystä kasvattava koulu. Teoksessa Jantunen T. & Ojanen E. (toim.) Sydämen sivistys. Bookwell: Porvoo.

Reunamo J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. WSOY: Helsinki.

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Lasten keskus: Helsinki.

Ruusuvuori J. & Nikander P. & Hyvärinen M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori J. & Nikander P. & Hyvärinen M. (toim.) Haastattelun analyysi. Vastapaino: Tampere.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Uudistettu laitos. Tammi: Helsinki.

Turja, L. 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja 2.painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 41-43.

Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja 4. Uudistettu painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 38 - 56.

Sähköiset

Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2016:1. Opetushallitus. 3. muutettu painos, sisältää määräyksen 72/011/2015 mukaiset muutokset. Viitattu 28.4.2020.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Hannula-Sormunen, M. 2018. Opettajankoulutus uudistuu: Matematiikan maailmaan -hankkeessa yhdistetään voimat pienten lasten matemaattisten taitojen tukemiseksi. Oppiminen uudistuu. Opetus ja kulttuuriministeriö. Viitattu 26.5.2020.

<https://oppiminenuudistuu.wordpress.com/2018/11/13/matematiikan-maailmaan/>

Hautanen, J. 2018. Kaiken takana on suunnittelu - Vuosikello. Energy Facilitator. Viitattu 25.5.2020. <https://www.juttahautanen.fi/kaiken-takana-on-suunnittelu-vuosikello/>

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2008. Havainnointi ja pedagoginen tuki 3-5 -vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2008: 3. Viitattu 27.4.2020.

http://www.socca.fi/files/486/Havainnointi_pedagoginen_tuki_varhaiskasvatuksessa_2008.pdf

Karkkilan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016. Karkkilan kaupunki. Viitattu 26.4.2020.
<https://www.karkkila.fi/Liitetiedostot/P%E4iv%E4hoito%20ja%20varhaisk/2016/esiopetuksen%20ops2016.pdf>

Karkkilan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2018. Karkkilan kaupunki. Viitattu 8.3.2020 ja 28.4.2020 ja 18.5.2020. <https://peda.net/karkkila/varhaiskasvatus2/v2>

Lehtisalo, H. 2016. Viisi- ja kuusivuotiaiden oppimaan oppimisen valmiuksien kehittyminen intervention avulla. Pro gradu -tutkielma. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Viitattu 25.4.2020.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/168181/heli_lehtisalo_pg_2016.pdf?sequence=1

MLL 2019. 5-6-vuotiaan persoonallisuuden kehitys. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>

Opetusalan ammattijärjestö 2018. Opinpolku uusiksi! OAJ:n oppivelvollisuusmalli. Viitattu 26.4.2020. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/julkaisut/2018/oajn-uusi-oppivelvollisuusmalli/>

Opetushallitus 2019. Kaksivuotinen esiopetus. Alustava selvitys. Viitattu 25.4.2020.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kaksivuotinen_esiopetus.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019 a. 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu laajenee - uusia kuntia mukaan. 29.1.2019. Viitattu 8.3.2020. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/5-vuotiaiden-maksuttoman-varhaiskasvatuksen-kokeilu-laajenee-uusia-kuntia-mukaan

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019 b. Opetushallituksen selvitys: kaksivuotinen esiopetus vahvistaisi yhdenvertaisuutta. 8.3.2019. Viitattu 26.4.2020. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/opetushallituksen-selvitys-kaksivuotinen-esiopetus-vahvistaisi-yhdenvertaisuutta

Peda.net 2020. Karkkila. Varhaiskasvatus ja esiopetus. Yhteystiedot. Viitattu 9.3.2020.
<https://peda.net/karkkila/varhaiskasvatus2/yhteystiedot>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 18.5.2020 ja 22.5.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Lidp446277968>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Viitattu 5.4.2020, 26.4.2020, 25.5.2020.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Julkaisemattomat

Moilanen, M. 2020. Varhaiskasvatuksen johtaja. Puhelinkeskustelu 29.4.2020. Karkkila.

Mäkinen, N. & Salmela, P. 2020. Varhaiskasvatuksen vastaavat opettajat. Teams - videopalaveri 3.4.2020. Karkkila.

Salmela, P. 2020. Sähköpostikeskustelu varhaiskasvatuksen vastaavan opettajan kanssa. 27.4.2020. Karkkila.

Kuviot

Kuvio 1: Viskaritoiminnan vuosikello	49
--	----

Taulukot

Taulukko 1: Opetushallituksen vaihtoehdot kaksivuotiseen esikouluun (Opetushallitus 2019)	27
Taulukko 2: Esimerkki haastatteluaineiston redusoinnista	31
Taulukko 3: Esimerkki haastatteluaineiston klusteroinnista	32
Taulukko 4: Esimerkki haastatteluaineiston abstrahoinnista.....	32
Taulukko 5: Esimerkki haastatteluaineiston yleisten kysymysten luokittelusta	33
Taulukko 6: Esimerkki haastatteluaineiston aikataulukysymysten luokittelusta	35
Taulukko 7: Esimerkki haastatteluaineiston materiaalikysymysten luokittelusta	38
Taulukko 8: Esimerkki haastatteluaineiston tulevaisuuskysymysten luokittelusta	40

Liitteet

Liite 1: Tutkimuslupa	64
Liite 2: Suostumus haastatteluun osallistumiseen	65
Liite 3: Haastattelurunko	66
Liite 4: Teemaideoita ja materiaaliveikkejä	67

Liite 1: Tutkimuslupa

Karkkilan kaupunki	Viranhaltija Yleispäätös	
Viranhaltija	Päivämäärä	Pykälä
Sivistysjohtaja	30.1.2020	2 §

Asia	Tutkimusluvan myöntäminen Meri Misukalle	
Asiaselostus	<p>Konsultoiva erityisopettaja Meri Misukka on kiinnostunut tekemään opinnäytetyön Laurean ammattikorkeakoulun sosionomi/varhaiskasvatuksen opettaja-tutkinnosta yhteistyössä Karkkilan kaupungin kanssa.</p> <p>Meri Misukka kysyy tutkimuslupaa aiheeseen Viskaritoiminta varhaiskasvatuksessa - Esiopetusvalmiuksien tukeminen. Hän tekee opinnäytetyön yhdessä vantaalaisen Susanna Pajarin kanssa.</p>	
Ratkaisuvalta	Karkkilan hallintosäännön 17 § mukaan opetuksen järjestäjä/ toimialajohtaja päättää tutkimusluvista.	
Päätös ja päätöksen perustelut	Myönnetään Meri Misukalle ja Susanna Pajarille tutkimusluvan, opinnäytetyölle, joka koskee viskaritoiminnan ja esiopetusvalmiuksien tukemista.	
Pöytäkirjan nähtävänä pito	Tämä pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi 3.2.2020.	
Pvm	Karkkila 30.1.2020	
Allekirjoitus ja nimike	 Arto Jormalainen sivistysjohtaja	
Lisätietojen antaja		
Tiedoksianto pvm	kenelle	tiedoksiantotapa
30.1.2020	Meri Misukka	email
	Susanna Pajari	
	kasvatus-ja opetuslautakunnan puheenjohtaja	email
	kasvatus-ja opetuslautakunta	email
Tiedoksiantajan allekirjoitus	Katriina Toikka hallintosihteeri	

Liite 2: Suostumus haastatteluun osallistumiseen

TIETOINEN SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖ-HAASTATTELUUN OSALLISTUMISEEN

Minua on pyydetty osallistumaan ”Viskaritoiminta varhaiskasvatuksessa - esiopetusvalmiuksien tukeminen” –opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun. Minulle on kerrottu, että kyseessä on haastattelututkimus, jonka tarkoituksena on selvittää kokemuksiani ja näkemyksiäni tutkittavasta aiheesta. Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa haastatteluun liittyen ja mahdollisuuden esittää siitä haastattelijoille kysymyksiä. Olen tietoinen, että minulla on mahdollisuus olla yhteydessä haastattelijoihin, mikäli minulla on kysyttävää haastatteluun tai aineiston käsittelyyn liittyen.

Ymmärrän, että

- tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä, milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytän tutkimukseen osallistumisen, minua koskeva aineisto poistetaan haastatteluaineistosta.
- haastatteluaineistoa käytetään minua haastatelleiden opiskelijoiden opinnäytetyössä, sekä kehittämistyössä Karkkilan varhaiskasvatustyöhön liittyen. Tutkimus on virallinen osa Meri Misukan ja Susanna Pajarin opinnäytetyötä, ja tutkimusluvan on antanut sivistysjohtaja Arto Jormalainen.
- haastattelu tallennetaan ja litteroidaan tekstin muotoon. Litterointivaiheessa aineistosta poistetaan henkilöllisyyteni tunnistettavuuden mahdollistavat tiedot.
- aineisto ja antamani tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Aineiston käsittelyyn osallistuvat opiskelijat, ja heitä ohjaava opettaja.
- äänitiedostot hävitetään litteroinnin jälkeen. Haastattelussa antamiani tietoja ei voida yhdistää henkilötietoihini opiskelijoiden opinnäytetyössä, sen esittelyissä tai aineiston pohjalta kirjoitetuissa julkaisuissa.

Tämä asiakirja allekirjoitetaan kahtena kappaleena, joista saan itselleni yhden kappaleen. Toinen kappale säilytetään opinnäytetyön tekijöiden toimesta tietoturvasuojaa kunnioittaen.

Suostun osallistumaan tutkimukseen.

Aika ja paikka:

Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 3: Haastattelurunko

Haastattelurunko varhaiskasvatuksenopettajien haastatteluun

Taustakysymykset

- Kauanko olet toiminut ryhmän opettajana?
- Mikä on oma opiskelutaustasi?

Yleiset kysymykset

- Mistä asioista mielestäsi koostuu laadukas varhaiskasvatus 5-vuotiaiden lasten kanssa työskennellessä?
- Onko ryhmällänne ryhmän oma varhaiskasvatussuunnitelma/toimintasuunnitelma käytössä?
- Ovatko kaikki ryhmässä työskentelevät sitoutuneet suunnitelmaan?
- Osallistuvatko lapset ryhmän toiminnan suunnitteluun?
- Keskusteletteko muiden Karkkilan viskariryhmien opettajien kanssa viskaritoiminnan tavoitteista?

Aikatauluun liittyvät kysymykset

- Miten viskaritoiminta on järjestetty ryhmässänne?
- Kuinka paljon viskaritoimintaa järjestetään (päivä/viikkotasolla)?
- Liittykö viskaritoimintaan jotain erityispiirteitä?
- Kuka ryhmästänne vetää viskaritoimintaa? / Miten olette tehneet työnjaon koskien viskaritoimintaa?
- Onko viskaritoiminnan järjestämisessä jotain haasteita?

Materiaaleihin liittyvät kysymykset

- Karkkilan kaupungilla on käytössä ”viskarivihko”. Mitä hyvää ja mitä huonoa vihkossa mielestäsi on?
- Millaisia muita hyviä menetelmiä teillä on käytössä viskaritoiminnassa?
- Mitä esiopetusvalmiuksia tukevia materiaaleja teillä on käytössänne?
- Millaisiin osa-alueisiin kaipaisitte lisää materiaalia/metodeja?

Tulevaisuuteen liittyvät kysymykset

- Onko ryhmässänne toiveita tulevaisuuden viskaritoiminnan toteuttamiseen?
- Mitä ajatuksia tulevaisuudessa mahdollinen kaksivuotinen esiopetus herättää teissä?

Liite 4: Teemaideoita ja materiaaliveikejä

Viskarivuoden teemaideoita ja materiaalivinkkejä

Tekijät: Meri Misukka ja Susanna Pajari, Laurea 2020

Elo

Ryhmäytyminen ja pienryhmät
Kaveritaidot
Tunnetaidot
Lasten toivepuu
Lasten haastattelut
Kynätehtäviin tutustumista

Askeleittain
Fanni-sarja
Molli ja Piki
Jukka Hukka-sarja
Ympyräiset -sarja
Suomen Mielenterveys ry -materiaalit
Sanaleikki -kirja
Lautapelit

Syys

Syksyn teemoja:
Luonto- ja metsäopetus
Ympäristökasvatus
Kestävä kehitys
Värit
Muodot
Motoriikka:
Perustaitojen kartoitus

Tiedonsiirtolomake syksy
Metsämörri-ohjelma
MAPPA.fi -materiaalipankki
Case Forest -pedagogiikka
Lukuja liikkuen, tavuja touhuten
Logicot

Loka

Aleksi Kiven päivä
Kirjallisuus:
Lasten lempikirjojen esittelyä Lukunalle
Sadun pohjalta ilmiöoppimista
Sadutus
Monilukutaito
Lasten oikeudet/
Turvataitokasvatus
Digioppiminen

Kurittomat palaset: Monilukutaitoa opitaan ilolla
Turvataitoja lapsille -kirja
Tunne- ja turvataitoja lapsille -kirja
Erilaiset oppimispelit esim. Molla ABC
Lolan matikkajuna
Ekapeli Alku -Lukimat

Marras

Isänpäivä
Perhe
Omat vahvuudet
Kulttuurit
Suun motorikka ja artikulaatio
Matemaattisten valmiuksien tukeminen

Huomaa hyvä -materiaali
Lasten omat voimakortit
Aistiseikkailu-sarja
Kulttuurin vuosikello -materiaalipankki
Pikkumatikka
Nallematikka
Suupoppia -materiaali

Joulu

Itsenäisyyspäivä/-juhlat
Suomalainen musiikki/
Jean Sibelius
Joulu
Joululaulut
Joulujuhla/-tapahtuma
Musiikkimaalaus
Leivonta -joulun tuoksua ja makuja moniaistillisesti
Toiminta
painottuu alkukuulle

Kielinuppu
Muskarisoppa

Tammii

Uusi vuosi
Ilotulitukset
Talven teemoja:
Talviurheilu ja liikunta: Luistelu, hiihto, mäenlasku
Lumi ja jää
Lumikokeet
Hienomotoristen taitojen havainnointia ja tarvittaessa tukemista (kynäote, leikkaaminen, helmitöitä)
Ylä- ja alakäsitteet

Taitotivoli
Oppi ja ilo -tehtäväkortit ja vihkot
Lottopelit
Lajittelutehtävät/koritehtävät
Värityskuvat
Muovailu
Leikkaamistehtävät

Helmi

Runeberginpäivä
Kalevalan päivä
Ystävänpäivä
Laskiainen
Runous
Riittäminen
Ystävyys
Omatoimisuus
(Viisi askelta eskariin)

Suomalainen runous ja kirjallisuus
Koirien Kalevala (5 askelta eskariin – materiaali)

Maalis

Minna Canthin päivä
Tasa-arvo
Kevään teemojen:
Luonto herää
Luontoon tutustumista
Eläimiin tutustumista
Sääilmiöt
Tiedepajat (Pääsiäinen)

Syyskuun materiaaleja
Tasa-arvoinen varhaiskasvatus.fi -sivusto
Oppi ja ilon Tiedeseikkailu – sarja
Pikku Kakkosen Tiedonjyvä
Luontolive.fi

Huhti

Aprillipäivä
Pääsiäinen
Mikael Agricolan päivä
Lukuviikko
Vappu
Vasukeskustelut
Draama- ja roolileikkejä
Lasten taitojen arvioiminen

Tiedonsiirtolomake kevät
Draamapurkki
Touhukkaan kokeilijan skidireili 3-5-vuotiaille

Touko

Äitienpäivä
Ympäristökasvatus
Mitä luonnossa tapahtuu, kun tulee kesä?
Ötökät
Eskariin valmistautuminen/ tutustuminen
Viskarivihko loppuun
Unelmakartta eskarista, kesästä tai muusta mielekkästä aiheesta.
Oman toimijuuden tukeminen.

Kesä

Kesän teemoja:
Aurinko
Vesi- ja hiekkaleikit
Juhannus

Kesäajan muutokset antavat lasten osallisuudelle suuremman tilan. Mahdollisuuksien mukaan panostetaan paikalla olevien lasten tuen ja taitojen vahvistamisen tarpeiden huomioimiseen.

Heinä

Loma- ja päivystyskuukausi.

Kesäisiä leikkejä, mukavaa puuhastelua ja yhdessäoloa.

Säiden suosiessa vesileikkejä ja paljon ulkoilua.

Uuteen toimintakauteen valmistautumista.